

TRANSILVANIA

(Buletin de tehnică a culturii.)

Problema generațiilor viitoare în Banat

(Conferință ținută la Adunarea generală a „Astrei” la 12 Septembrie 1937
la Timișoara)

de **Dr. I. Nemoianu.**

Primele noastre cunoștințe cu privire la generațiile noi din Banat au fost de ordin numeric și ele s'au dezvoltat încet, dela observațiuni empirice făcute încă acum 25—30 de ani. Astăzi cunoștințele noastre numerice sunt precise și buletinele Institutului demografic ne arată că numărul nașterilor în Banat este egal sau mai mic decât al deceselor, că mortalitatea generală și în special aceea a copiilor se menține la un nivel ridicat, că procentul căsătoriilor, cu excepția ultimului an, este mai scăzut, iar al divorțurilor și al copiilor nelegitimi mai mare decât în alte părți locuite de români, cu un cuvânt că celula socială a familiei a slăbit și în consecință sub raport numeric, neamul românesc din Banat stă pe loc sau dă înapoi.

Cunoștințele noastre au progresat în ultimul timp în ceea ce privește determinarea cauzelor regresului demografic — evident fără a fi complete — precum și în privința calității noilor generații.

Aceste cunoștințe recente, la care au contribuit diferiți cercetători, individuali sau grupați în asociații, sunt astăzi relativ bine studiate, ele au fost publicate cu alte ocazii, așa că relatarea lor la acest loc nu ar face altceva decât să le rezume încă odată și eventual să le completeze.

Pe noi însă ne interesează în momentul de față — când trebuie să facem o expunere sumară în vederea acțiunii — mai puțin descrierea completă a stadiului de patologie socială la care a ajuns acest colț de țară și mai mult îmbunătățirea situației prezente.

Firește nu putem vorbi de generațiile viitoare ale Banatului fără să avem în vedere problema, așa cum ea se pune pe întreg cuprinsul țării. Dar fiindcă anumite fenomene sunt mai accentuate la noi decât în alte părți și fiindcă ele pun în primejdie însăși existența noastră ca neam pe aceste plaiuri, este firesc ca semnalul de alarmă să fi pornit de acolo unde primejdia este cea mai mare. În definitiv nu e vorba de un interes pur local, căci problema privește în cel mai înalt grad, soarta poporului românesc de pretutindeni.

Ca să putem croi o soartă mai bună urmașilor noștri, se cer anumite condițiuni premergătoare care interesează viața actualelor generații.

Prin actul Unirii, generațiile de astăzi au fost obligate să-și schimbe în mod radical și rapid felul de viață. Și într'adevăr după războiul mondial s'a produs în mod firesc o migrare internă însemnată și toată lumea românească a fost cuprinsă de o adevărată febră organizatoare. Iar dacă organizarea nu a fost întotdeauna bine chibzuită, ei bazată deseori numai pe inspirații momentane, se datorește pe de-o parte așa zisului specific național, iar pe de altă parte faptul că, sarcina transformării neamului românesc ne-a revenit într'o epocă de adânci sguduri sociale universale.

Iată două împrejurări care ar fi îngreunat orientarea și acțiunea chiar a unor popoare cu o structură socială mult mai încheșată decât a noastră. Să nu ne mire deci paradoxul că astăzi când posibilitățile noastre de dezvoltare sunt incomparabil mai mari decât în trecut, spiritul public este chinat de îndoieli descurajatoare și că deseori avem sentimentul de a fi ajuns la un impas al evoluției noastre.

De sigur cauzele acestei stări sunt multiple și deseori ele se suprapun. Credem însă că nu greșim dacă vom afirma că cea mai importantă cauză a spiritului public

de astăzi este egoismul mîlop al actualelor generații care au înțeles să profite repede și în mod integral de binefacerile Unirii, uitînd că biruințele din vîleața popoarelor nu se pot revărsa exclusiv asupra biruitorilor, ci asupra urmașilor lor.

Făcînd comparația cu trecutul nu prea îndepărtat, — cu posibilități de dezvoltare limitate, dar caracterizat de o încredere nemărginită în destinul național, — cînd fiecare muncea nu pentru beneficiul propriu, ci pentru a crea o soartă mai bună urmașilor, ieșirea din impasul actual ni se pare mai ușoară dacă vom urma exemplul strămoșilor noștri și în toate acțiunile noastre vom fi coduși de grija pentru a croi o soartă mai bună pe seama generațiilor viitoare.

Dom recunoaște că, în această direcție, în Banat și mai ales în județul Timiș-Torontal s'au făcut câteva începuturi care denotă nu numai dorința, ci și voința de a schimba starea de lucruri actuală. Dar, încadrînd aceste începuturi în vasta problemă demografică a țării care există în realitate, dar căreia nu i s'a dat încă importanța cuvenită, ele apar mult prea slabe pentru a produce un reviriment însemnat.

Acesta nu se poate obține decît atacînd în mod concentric diferitele aspecte ale problemei, prin mobilizarea tuturor forțelor de care dispune neamul românesc. Cu alte cuvinte, în locul izbucnirilor sporadice, care se mișcă pe planuri unilaterale, se cere inaugurarea unei politici demografice conștiente și sistematice a Statului român, în cadrele cărora se va da o atențiune deosebită situației speciale din Banat și din județele învecinate, unde exemplul Banatului găsește tot mai mulți adepți.

Mai presus de toate, interesele acestui colț de țară — și inclusiv ale neamului românesc, — cer în mod imperios ca între preocupările de totdeauna să figureze la loc de frunte grija pentru mișcarea demografică. Aceasta este cea mai mare revendicare a acestei provincii, pe lângă care toate celelalte revendicări ale bănașenilor, reale sau închipuite, au o importanță secundară sau nici una. Fiindcă interesul neamului românesc pe aceste platurile nu

va fi satisfăcut nici prin încurajarea incidentală a unui orgoliu local care demult și-a pierdut bazele, nici prin menajarea unor interese individuale trecătoare, ci numai și numai prin întărirea vîltoarelor stâlpi ai colectivității românești de aici.

Acceptând această teză, orientarea noastră va fi mai ușoară și revirimentul se va produce cu certitudine, așa cum arată exemplele date de alte țări, care au înțeles că problema problemelor din vîtața unui popor este cea demografică.

Înainte de a trece la o acțiune pozitivă, este necesar să fie înlăturate toate obstacolele și influențele artificiale care au fost impuse și menținute împotriva spiritului poporul român și împotriva oricărui interes rațional al lui, contribuind la slăbirea familiei și în consecință la dezastrul demografic.

În această direcție, se cere o curățire a terenului — o adevărată desinfecție socială — care este în primul rând de ordin moral-psihologic și care privește iarăși, în primul rând, clasele sociale conducătoare. Căci atîta timp cît unii membri ai acestor clase pot propovădui și aplica în dragă voie cele mai destructive teorii, este o imposibilitate să îndreptăm clasa țărănească, care ștînd astăzi carte și avînd un discernămint pronunțat bun sau rău, pe drept cuvînt replică, că nu face altceva decît să urmeze exemplele date de îndrumătorii ei.

Începutul bun trebuie să pornească de sus. Să recunoaștem că în privința tagmelor sociale superioare ceea ce s'a făcut în Banat în ultimele decenii, prea deseori nu a fost altceva decît o întărire a curentelor destructive, fie că acestea au pornit dela fața locului, fie din altă parte a țării, sau din străinătate. Pînzea rară, neîncheată și mai mult decît plăpîndă a elitei românești din Banat trebuie fortificată și îndrumată avînd drept criteriu contribuția pe care fiecare component al ei, o aduce la întărirea neamului nostru. Cîntăriți D-voastră, căți vor rezista acestui criteriu și căți dețin o parte însemnată de răspundere cu toate concesionile pe care se văd constrînși să le facă în detrimentul interesului național. Departe de noi gîndul

de a stabili răspunderi, căci nu avem nici dreptul nici dorința de a ne face judecători într' o chestiune unde suntem cu toții, cei cari trăim aici, ca și cei cari au îndrumat într'un fel sau altul viața acestei provincii, deopotrivă de vînovați. Ne dăm seama că, la situația de astăzi au contribuit așa zisele greutăți ale începutului, atât de precis și de abil exploatare de popoarele concurente, apoi diferitele curente care agită universul și care toate au găsit discipoli în acest colț de țară. Dar, pentru noi și pentru viitorul nostru este prea puțin important dacă cineva vine cu explicații în numele unor idei importante din diferite părți ale globului pămîntesc și este de mare importanță ca cei cari dețin o răspundere cât de mică — și aceasta o au toți intelectualii — să o păstreze în virtutea muncii constructive, în interes național.

Dintre toate curentele sociale universale care s'au abătut pe aceste meleaguri, cel mai înrădăcinat și totodată cel mai destructiv din punct de vedere demografic a fost materialismul economic, care a creat ariviștii în viața publică și fricoși în viața particulară și care, pe deasupra, — drept ironie, — a dus la sărăcirea materială a claselor conducătoare ale poporului dela țară din Banat.

Pentru a ilustra importanța pe care o au clasele sociale superioare în mișcarea demografică, notăm aici datele asupra capitalelor a două țări: Viena, capitala Austriei, are anual un număr de morți care întrece cu 130% pe acela al nașterilor; iar în Roma, capitala Italiei, raportul este invers. Cele două capitale reprezintă la perfecție cursul istoric al țărilor respective. E bine să reținem că în Viena concepția de viață e dată de materialismul economic, iar în Roma domnește concepția erotică asupra vieții, impusă de sus și susținută de clasele conducătoare, care a transformat un popor defetist și în plin haos moral și material, într'un popor conștient de rostul lui istoric și în plin avânt.

Concluzia pentru noi este că, resurecția trebuie să pornească dela clasele conducătoare, care trebuiesc create și întărite în conformitate cu idealul național. Fără această condiție premergătoare multă energie se va risipi înzadar; îndeplinind-o însă, credem că vitalitatea poporului român

de aici, care nu este atât de sdruncinată cum s'ar părea la prima vedere, se va manifesta în toată plenitudinea ei. Să nu uităm că cifrele reci nu reprezintă așa zisa „atrofie biologică“ a poporului român din Banat, ci cătușele materiale și psihologice, a căror simplă înlăturare va avea darul să schimbe aspectul nostru demografic.

Iată de ce am afirmat că, înaintea oricărui acțiunii pozitive se cere o desinfecție a terenului, după care trebuie să urmeze crearea unui *alt climat spiritual al claselor noastre conducătoare*. Crearea acestuia este pasul cel mai important și totodată cel mai greu de realizat. În mod normal, el trebuie impus de sus; dar cum în țara românească încă nu putem vorbi în momentul de față de o politică a populației, nu rămâne altceva decât ca el să fie inițiat de către intelectualii dela fața locului. Și cum forța este în funcție de unire, este evident că, sarcina de a crea curentul va reveni asociațiunilor culturale.

Cât privește aspectele parțiale ale problemei demografice în Banat, în dependență de factorii moral-psihologici, economici, culturali și fizici, acestea se vor putea schimba în mod satisfăcător.

Cu toate influențele noive, poporul român din această provincie mai are încă un spirit religios, pe care popoarele nu-l pierd decât în ceasul morții. Promovând educația religioasă a copiilor din epoca preșcolară, și școlară de sigur, rădăcirile vor fi mai puțin numeroase, fiindcă sistemul de educație prin religie a fost cristalizat prin experiențele a mil de ani din istoria omenirii și el prezintă garanții serioase, pe când așa zisele sisteme noi, improvizate, nu pot duce decât la o slăbire a caracterului omenesc. În această ordine de idei, revenirea la o legătură mai strânsă între școală și biserică ar avea un efect dintre cele mai salutare, în tot cazul ne-am reîntoarce de pe povârnișul pe care am apucat astăzi, când educația religioasă a fost înlocuită, în cel mai fericit caz, cu o instrucție a religiei.

În ordine culturală, tendința este de a învăța de toate și cât mai mult, învățăturii cari fac din elevul român un magazin de cunoștințe, superior elevilor altor popoare, dar care lui însuși și colectivității nu-i sunt de mare folos. Este

adevărat că noi avem cel mai mic procent de analfabeți din țară, dar slova tipărită are două tălșuri, care-l poate deruta ușor pe cel ce se găsește abia la jumătatea drumului culturii.

Sub acest raport, otrava literaturii politicianiste care a inundat satele noastre până la saturație, a răsturnat moravuri, ierarhia, până și bunul simț.

Apoi, să nu pierdem din vedere că, școala primară nu este adaptată cerințelor populației noastre rurale, că școala secundară vrea să crească oameni instruiți, buni pentru toate locurile și pentru toate timpurile, dar lipsiți de o educație pozitivă, creatoare și ceea ce mai ales trebuie să inspire îngrijorare, în privința educației femeilor, în toată opera culturalizatoare oficială și particulară, nici pomente măcar de grija de a crea condițiuni spirituale prietnice maternității. În Banat, maternitatea a ajuns să fie considerată ca o lipsă de inteligență a femeilor, nu numai la orașe, ci și la sate.

Dacă mai adăugăm la aceste neajunsuri luxul, răspândit în toată provincia, vom avea o imagine aproximativă a momentului psihologic, care este caracterizat de două fenomene: neîncrederea și desorientarea claselor conducătoare, ca și a clasei țărănești.

Și totuși, noi credem că situația nu e disperată. Poporul nostru a dat și continuă să dea dovezi serioase de dragoste pentru cultură; la țară mai ales se conturează tot mai mult o adevărată sete după o viață mai bună, așa că schimbarea climatului spiritual al satelor noastre va fi o sarcină mai ușoară decât schimbarea mentalității claselor superioare.

În ordine fizică, situația este gravă, dar nu ireparabilă. În privința protecției maternității se cere, înainte de toate, stărpirea a două plăgi sociale specifice Banatului și anume concubinajul precoce și avorturile. Vechiul și mai ales noul cod penal este suficient pentru a le combate cu succes, cu condiția ca să fie aplicat cu maximum de severitate, fiindcă numai așa se pot stărpi moravuri adânc înrădăcinate.

Asistența nașterii la țară este ca și inexistentă. Moașele sunt foarte puține, cele bune se pot număra pe degete. Moașa bine pregătită sub raport profesional și moral, este cel mai prețios agent de combatere a mortalității infantile, cu deosebire în mediul rural al Banatului, unde alt personal sanitar auxiliar lipsește cu desăvârșire. Și tocmai la noi a fost desființată, acum șapte ani, singura școală de moașe din această provincie, care a început să funcționeze în mod ireproșabil.

Îngrijirea copiilor este mai mult decât defectuoasă. În această privință fetele noastre nu învață nimic, nici în familie, nici în școală și nici în societate. Din școlile noastre secundare de fete, de unde se recrutează conducătoarele orașelor și satelor ar trebui să iasă tot atâtea propagatoare și învățătoare în arta de a îngriji copiii în mod rațional, dar față de această certință realitatea este că, tinerile noastre intelectuale stau dezarmate în fața datoriilor pe care o au față de propriii lor copii și deseori ele recurg la aceleași practici greșite pe care ar trebui să le combată.

Situația la țară, în privința îngrijirii copiilor, este și mai rea. În comunele, în care natalitatea se mai menține cât de cât și în care s'au păstrat anumite virtuți ale vieții familiare arhaice — ca sentimentul religios și matern, alăptarea naturală, viața în plin aer și soare, cel puțin în lunile de vară etc., selecția naturală își poate urma cursul ei normal.

În comunele însă, în care tendința sau pretențiunile de civilizație se accentuează tot mai mult, situația copiilor devine dezastruoasă, atât sub raport moral, cât și igienic și social.

Pierzând virtuțile vieții arhaice de dragul unor binefaceri problematice ale civilizației, care deocamdată, nici nu se văd, populația acestor sate are copii puțini, de tip unte, de o calitate fizică și psihică inferioară, care în lupta vieții vor îngroșa rândurile învinșilor, iar din punct de vedere al societății sunt un aport îndoielnic.

Tocmai în acest mediu, îngrijirea și creșterea copiilor trebuie să fie mai atentă, bazată pe cunoștințe serioase și

cum o mare parte din populația noastră infantilă, urbană și rurală, intră în această categorie, educația mamelor este de o actualitate arzătoare.

În privința sănătății copiilor de a treia vârstă, școala ar fi un mijloc și o ocazie binevenită, pentru a promova cunoștințele igienice și dragostea pentru o viață igienică, dar în această direcție câmpul de activitate este aproape neatins în Banat.

Construcția clădirilor școlare vechi nu respectă nici cele mai elementare cerințe, iar cât privește difuzarea cunoștințelor igienice prin școală, acestea sunt lăsate cu totul la o parte, fiindcă la noi s'a încuibat credința greșită, conform căreia cultura este exclusiv de ordin spiritual. Și ce n'ar putea să facă medicul școlar sau chiar singur dascălul, atât din punct de vedere curativ, cât și preventiv! Dar, medicul școlar nu există, iar acolo unde câte un medic poartă acest titlu, el nu are posibilitatea de a lucra, deși cu mici eforturi, orice comitet școlar ar putea procura cele necesare activității medicale în școală.

În afară de problema mortalității infantile și a sănătății copiilor, Banatul mai are o gravă problemă sanitară, aceea a tuberculozei, care în unele sate prezintă o însemnătate masivă.

Fără de aceste nevoi ale sănătății, aparatul sanitar, moștenit și completat în timp, a menținut încă în multe locuri pe tipul micului negustor de sănătate, a cărui adaptabilitate la nevoile populației noastre rurale e problematică.

Este adevărat că pe teren sanitar s'a făcut în Banat în era românească, mai ales în ultimii ani, mai mult decât în tot timpul dinainte — spitale și clădiri școlare, dispensarii rurale polivalente și de puercultură, echipe de puercultură, case de ocrotire și o plasă sanitară model, înmulțirea circumscripțiilor medicale etc. — dar realizările de până acum sunt încă prea slabe pentru a influența în mod temeinic sănătatea poporului nostru.

În privința substratului material al provinciei, structura economică și repartizarea ramurilor de producție au făcut din românii bănățeni, — rămași le îndeletnicirile economice arhaice și neorganizati până astăzi, — tributari la

producției comerciale și industriale moderne, la care neamul nostru nu participă, iar din păturile sociale superioare românești au făcut instrumente docile ale unui stat burghez. În care lipsesc burghezii, adică stâlpii, românii.

Mai mult decât atât, un concurs nefertit de împrejurări, care s'ar fi putut evita într'un stat cu preocupări demografice conștiente, a topit micile economii ale harnicilor gospodării țărănești, iar în unele părți ale Banatului a creat o adevărată stare de sclăvie a populației autohtone. În județul Caraș, de exemplu, cel mai năpăstuit județ din România sub raport demografic, foștii proprietari ai averii comune grănicerești cu sediul în Biserica-Albă, au fost expropriați în vederea lichidării chestunilor dintre Statul român și jugoslav, dar nici până astăzi n'au fost reîmproprietăriți; în schimb au fost puși la amenzi pentru casele construite între timp și terenurile ocupate de ei în virtutea dreptului celui flămând, devenit din proprietar colectiv om fără căpătâi, din cauza unor neglijențe birocratice.

În același județ, societatea U. D. R., care deține o suprafață de 240.000 jughere achiziționate pe vremea austriacă pentru un preț derizoriu și care are imense beneficii din partea Statului, duce o politică demografică de sugrumare a elementului românesc băștinaș.

Asemenea exemple și nenumărate altele, pe care în lipsa de spațiu nu le mai înștrăm, ne învederează îndeajuns legătura strânsă dintre situația economică și mișcarea demografică a populației românești din Banat.

Înfățișându-vă în mod lapidar câteva din aspectele principale ale regresului nostru demografic, am putut vedea, că nu este vorba de un popor muribund, căruta urmează să-i cântăm prohodul, ci de o armată împușcată în urma luptelor de avantgardă pe care le-a dat cu alte popoare și deseori cu neînțelegerea propriilor camarazi. Astăzi, când începem să ne regisăm unul pe altii, frați din toate unghiurile țării, o singură întrebare se pune: ce este de făcut pentru a întări avantgarda neamului românesc la hotarele cele mai primejdive?

Mijloacele menite să îndrepteze situația prezentă sunt multe și variate, unele mai modeste, altele mai vaste și

mai radicale. A le cântări oportunitatea și randamentul, a le coordona și a le aplica, este o chestiune pur tehnică, pe care, dacă am discuta-o astăzi împreună, ar însemna să abuzăm prea mult de paciența și de indulgența D-Voastră și totodată să pierdem din vedere pădurea de dragul copacilor. Ele au fost studiate în bună parte, la noi ca și în alte țări care le-au aplicat.

Cetind cu atenție inventarul nostru social, soluțiile se impun dela sine. Iar dacă am avea nevoie de oarecari cunoștințe noi de ordin tehnic și pentru a evita greșelile începutului, n'avem decât să cercetăm ce fac două mari țări latine, Franța și Italia, pentru a-și păstra numărul — de care depinde în primul rând forța, progresul, siguranța și expansiunea unui popor — și pentru a-și conserva și fortifica populația lor infantilă. Concepția și execuția însă va trebui să fie a noastră și ea trebuie să izvorască din realitățile noastre.

Ca titlu informativ amintim că în Franța se cheltuesc miliarde cu întărirea materială și fizică a familiilor numeroase, că în Italia un milion de copii de la 6—12 ani a beneficiat în acest an de aer, soare, alimentație bună și educație corespunzătoare în colonile de vară și în scurt timp se va ajunge la cifra de $4\frac{1}{2}$ milioane, adică totalitatea populației școlare.

Amândouă aceste țări, dar mai ales Italia, au organizații vaste de asistență a copiilor, care caută pe toate căile să păstreze orice viață de copil primejdive și notați bine că, aceste două țări mari și puternice au numai o mică porțiune din frontierele lor descoperite, iar noi le avem aproape pe toate și pe deasupra pe cele două versante ale culmii carpatine bat vânturi mai năpraznice — la propriu și la figurat — decât pe Coasta de Azur, sau la Napoli.

Italia a purtat și a câștigat rând pe rând bătălia grâului, a tuberculozel, în câțiva ani va câștiga și bătălia demografică; noi ne încredem puterile în bătălii electorale, în care nu există decât învinși.

Între timp, rândurile ni se răresc, nouile generații sunt tot mai puțin rezistente, bogățiile pământului care ne-a hrănit două milenii de-a rândul, ne scapă din mâini.

Leagănul românismului — Banatul, Țara Hațegului și Oltenia — constituie astăzi cea dintâi mare spărtură care s'a produs în edificiul poporului român. Să așteptăm până când se va clătina toată construcția?

Da aci, din cel mai primejdnic colț al țării, să cerem sus și tare: înlăturarea a tot ce poate desbina pe *fiii* aceluiași neam și înscrierea între preocupările principale ale guvernelor de totdeauna grija pentru întărirea leagănelui poporului român. Astăzi redresarea este posibilă; mâine, poate va fi prea târziu.

* * *

Inaugurarea eventuală a unei politici demografice ne dă câteva perspective imediate dintre cele mai încurajatoare.

În primul rând ne așteptăm la o coordonare a acțiunilor parțiale care este de o necesitate imperioasă pentru a evita fărâmițarea mijloacelor disponibile.

În prezent este aproape o imposibilitate să grupăm diferitele ramificațiuni ale puterii de stat în vederea unei acțiuni unitare. Mai mult decât atât, chiar pe terenul asistenței infantile, colaborarea între serviciile similare ale Statului, regiilor autonome și cele particulare este o utopie. Ingrădirile și formele rigide împiedică formarea unui bloc unitar, ceea ce are efect nefavorabil risipirea forțelor și o asistență incompletă a copilăriei. Însăși capitala provinciei cu numeroasele ei instituțiuni de protecție infantilă, nu a reușit să amelioreze în mod sensibil soarta copilăriei.

În provincie situația este și mai rea sub raportul colaborării. Fiecare ramură administrativă lucrează complet independent așa că, bunăoară, învățătorul satului nu poate iniția acțiuni de interes obștesc cu preotul, decât prin intermediul serviciilor centrale.

Prin inaugurarea politicii demografice sperăm ca toate aceste anomalii să dispară și că în fine, aparatul administrativ, bisericesc, școlar, sanitar și economic, vor putea lucra mână 'n mână în favorul tinerelor generații.

Al doilea efect salutar va fi mobilizarea unor mijloace materiale mai însemnate, căci fără acestea nimic nu se va putea obține.

Contribuția diferitelor tagme sociale la ridicarea nivelului sanitar al copilăriei este astăzi mai mult decât modestă.

Cu chete, ceaturi dansante, baluri și mici ajutoare la sărbătorii mari, se pot face gesturi mărunte de milă socială, dar nu se poate susține o politică demografică.

În această direcție se cer contribuțiuni mai mari, care la nevoie trebuie să meargă până la sacrificii.

Nu le cerem din partea Statului; le avem aci la fața locului.

Avem nenumărate înjghebări economice și financiare, care mănuește miliarde și primește fel de fel de înlesniri și favoruri din partea Statului. Ce-ar fi dacă conducătorii acestora ar vărsa o parte din câștigul lor în favorul viitorilor soldați, cărora li se va cere la un moment dat să aducă suprema jertfă, aceea a vieții, pentru apărarea și prosperitatea capitalului industrial și bancar? Ar fi un act revoluționar, de răsturnare a unei anumite ordine sociale? Dimpotrivă, ar fi pur și simplu un act de cumișenie, care este la ordinea zilei în toate țările consolidate. În Italia, de pildă, industriașii nu se ocupă numai de profit, de salarii și de muncă, ci asistă anual, sub diferite forme, două milioane de copii de-al muncitorilor, spre mulțumirea ambelor tabere. Iar dacă actele de cumișenie nu se produc în mod spontan, ele trebuie impuse așa cum au fost impuse și favorurile.

Urmărind mai departe acest fir al gândirii, va ieși la iveală, că mijloacele materiale care se pot procura dela fața locului, sunt suficiente pentru a asigura un mers ascendent al poporului din Banat.

Al treilea efect bun al politicii demografice va fi utilizarea rațională a mijloacelor disponibile, intervenind în fiecare loc în modul cel mai adecvat, potrivit cu necesitățile locale, care trebuie studiate din caz în caz. Nu putem generaliza un sistem oarecare; de exemplu nu putem afirma că, făurind o rețea de personal sanitar (medici, surori de ocrotire etc.) pe întreg cuprinsul Banatului, am rezolvit problema depopulării, dacă acțiunea se adresează unei populații lipsite de orice bază economică; sau că,

stărpind analfabatismul se va produce ascensiunea demografică, dacă populația e decimată de tuberculoză, etc.

Poporul român, ca de altfel toate popoarele latine, nu este în funcție de sisteme, ci de oameni. Experiența sistemelor schimbate într'un ritm tumultuos în cei aproape 20 de ani din urmă a fost dezastruoasă, prin urmare nu e cazul să o mai verificăm și în materie de politică demografică. Act ne trebuiesc oameni cari să intervie în mod energic acolo unde este necesar și cu mijloacele care sunt necesare, evident oameni cu dragoste de țară și de neam fiindcă — vorba lui A. C. Popovici — cei cari nu o au, „sunt oameni fără caracter, vagabonzi“, prin urmare cu ei nu se poate clădi nimic durabil.

Fiindcă am ajuns pe punctul de a indica perspective, să încercăm a ne imagina o viață nouă în care toți cei cari dețin o răspundere cât de mică din orice domeniu al vieții publice nu sunt simpli oameni cari câștigă o pâine, mai bună sau mai rea, de pe urma științei și priceperii lor, mai mare sau mai mică, ci sunt apostoli ai profesunții lor în favorul continuității neamului nostru pe aceste plaiuri. Preoți cari să treacă dela imprecățiunile de pe amvon la o pastorație individuală, dascăli cari să aibă pasiunea de a desvolta în elevi tot ce este nobil și creator, medici cari să destelenească ogorul părăginit al sănătății neamului pentru a crește și îngriji generații robuste, economiști, economi și meseriași cari să pună în folosul umanității tot ceea ce pământul și creierul ne pot da etc., de sigur vor putea crea o viață superioară, în care valoarea individului va fi măsurată nu după ceea ce a putut lua dela alții pentru sine, ci după ceea ce a fost în stare să dea dela sine în folosul semenilor săi.

A zăgrăvi această viață e un lucru foarte ispititor și se potrivește caracterului visător al românului. Noi însă trebuie să rămânem pe planul realităților. Să facem tot ceea ce putem face în prezent cu mijloacele noastre reduse — mâine încadrați în viațoarea politică demografică a țării — în folosul noilor generații, lăsând în sarcina viitorului răspunsurile la îndoielile chinuitoare ale filosofului Vasile Pârvan care se întreabă: „Cine va lămurii pe viitor,

care-i sensul existenței națiunii noastre? Cine va feri națiunea noastră de tragedia eroului dus pe căi greșite tot mai departe de biruință? Cine va crește națiunea noastră întru erotismul activ, creator și sigur de rostul jertfei sale? Cine va învăța națiunea noastră, ce e ideea în vleața popoarelor, ce e întruchiparea spre veșnicile a gândului în forma vie și în puterea renăscătoare? Cine va da națiunii noastre suprema sanctificare a scopului vieții spirituale, acordarea întru sublim a scopurilor individuale, cu cele sociale și cu cele universale; cine va revela națiunii noastre sublimul vieții spirituale active, ca biruire a morții celei a toate distrugătoare; cine-i va revela armonia eternă dintre legile neschimbate din Cosmos și legile după care se ritmează gândul nostru, omenesc?

Vor fi preoții jertfei, ori vor fi preoții hranei?"

Sunt întrebări, la cari nu noi și nu în acest loc, vom putea da răspunsurile. Nouă ne ajunge să știm că, făcând tot ce putem și suntem datori să facem pentru a crește generații viguroase ca trup și ca suflet, numărul „preoților jertfei“ cu siguranță se va mări, al acelor preoți, cari la o viitoare încercare mare a neamului, ce va veni cu siguranță, nu vor pregeta să-și verse sângele întru continuarea unei istorii bimilenare pe creasta Carpaților.

Dacă noi, cei de astăzi, vom reuși să lăsăm drept moștenire un alt climat spiritual al satului și al orașelor, dacă vom reuși să înjghebăm un început solid și durabil de grijă pentru numărul și sănătatea fizică și morală a viitoarelor generații, ne-am făcut datoria, pe care poetul pătmirii noastre a definit-o ca pe o punte asvârlită între trecut și viitor.

Iar când lumina din jurul nostru se va termina și din toate faptele noastre nu va rămâne decât un ecou, când după învățătura lui Carlyle, nimeni nu va întreba dacă am fost fericiți în vleață, ci va întreba ce am făcut, ce gând sublim este să putem spera că ecoul faptelor noastre și ale urmașilor noștri, va suna ca un cântec de biruință daco-romană.

† Alexandru Lupeanu-Melin

discurs ținut la înmormântarea sa

de **Dr. G. Preda,**

vicepreședinte al „Astrei“.

Membrii Asociației culturale „Astra“ se asociază doliului ce lovește familia, cunoscuții, întreg Blajul și pot zice întregul Ardeal, aducând prin glasul meu, un sincer omagiu memoriei profesorului A. Lupeanu, fost membru în comitetul central și al secției literare a „Astrei“, fost președinte al despărțământului județean central din Blaj.

Moartea profesorului A. Lupeanu ne aduce odată mai mult convingerea, cât de puțin se poate conta în viața de pe acest pământ. Un om pe care-l consideram cu toții robust și rezistent în lupta pentru tralu și pentru propășirea neamului, un om vigilent în toate și pentru toate, deodată este răpus prin boală și apoi scos din mijlocul nostru, tocmai atunci când putea să aducă serviciile cele mai mari și cele mai importante neamului și țării.

Boala profesorului Lupeanu (care a adus tristețea în sufletul nostru), a constituit o surpriză din cele mai dure-roase.

Ne obișnuisem să vedem în profesorul Lupeanu pe profesorul pedagog, care știa cum să și instruiască și să-și educe elevele, pe scriitorul popular care prin pana-i măestrărită desvolta în popor gustul literar și dragostea pentru slova românească pe publicistul care căutând să îndrepte gândul spre țelurile înalte ale vieții, lăsa cele mai prețioase pagini în numeroasele reviste, ziare, broșuri, monografii etc. la care colabora; pe conferențiarul care prin limbajul său frumos, blând, distins, prietenos, fermecător, în sfârșit pe apostolul cultural și neîntrecutul propagandist care cutreerând comunele din despărțământ, nu numai că semăna idei înțelepte, dar iniția, organiza, în-

druma pe alții, pentru o cât mai rodnică activitate și realizare a scopurilor „Astrei“.

Not colegii din comitetul central nu putem uita nici un moment pe „Melin al nostru“, pe acel coleg activ, optimist, care punea căldură și bună voință nu numai în lucrările sale literare și sociale, dar în toate însărcinările ce i se dădeau. Nu putem uita pe omul modest, blând care fără să jignească pe cineva, știa să și câștige numai stima și iubirea tuturor.

Este imposibil ca în cuprinsul unui discurs ca cel de față, să se poată expune toată opera culturală, literară, școlară, națională, etc. a celui ce a fost un om al școlii, al bisericii, un scriitor, un literat, distins propagandist cultural.

Mă voiu mărgini în a rezuma numai acea parte din activitatea sa prin care s'a legat mai mult de „Astra“ și de scopurile ei.

Membru activ al „Astrei“ încă din 1909, el a fost ales în 1925 membru în comitetul central al Adunării generale dela Reghin. În 1929 este ales membru activ al secției literare, iar în 1930 este ales președinte al despărțământului central județean al „Astrei“ cu reședința în Blaj. Tot în acest an se înscrie membru pe viață.

Dacă activitatea sa publicistică și literară o începe în 1906 scriind articole la revista culturală „Răvașul“ din Cluj, activitatea sa de propagandist cultural al „Astrei“ o începe în 1912 cu volumul său „De vorbă cu sătenii“, o prețioasă bijuterie cu sfaturi și îndemnuri pentru popor.

A colaborat cu articole la vreo 20 reviste și ziare din țară, citez printre cele mai importante „Luceafărul“, „Revista politică și literară“, „Ramuri“, „Cultura Creștină“, „Amicul Tinerimii“, „Transilvania“, „Societatea de mâine“, „Tribuna“, „Drapelul“, „Cuvântul“, „Patria“, „Adevărul“ etc.

A redactat personal revista „Cosânzeana“, „Solta Satelor“, Albumul Augustin Bunea, etc., iar în timpul din urmă gazeta populară „Unitatea Poporului“.

A scris numeroase schițe precum a fost: „Povestiri pentru copii“, „Schițele de vrajă din revoluția dela 1848“ și plese de teatru ca: „Fetița orfană“.

Blajul lui scump l-a descris în „Călăuza istoric a Blajului“, „Sufletul Blajului“, „Ce este de văzut la Blaj“, „Blajul istoric în icoane“, „Biblioteca centrală din Blaj“, etc.

Numeroase sunt volumașele lui cu: „Copii în războiu“, „Sămânța viitorului“, „Plugul domnului“, „Povestirea lui Achille scoasă din hârtii bătrâne“ „Insemnări din Italia“ etc.

Unele din ele au fost date în biblioteca populară a „Astrei“ precum au fost: Mînunatele întâmplări ale lui Niță Zdrengea la București, în America și aturea.

De altfel multe lucrări și conferințe au fost expuse sub efigia „Astrei“.

A făcut și traduceri precum a fost lucrarea lui A. Wetzel: „Data familiară“.

Îndată după proclamarea unirii pentru a combate curentele anarhice ce începeau să-și ridice capul, a scris volumașul „În pragul vremii“, în care combătea aceste curente și arăta care era datoria de atunci a neamului românesc. Și această lucrare ca și toate scrierile sale este înviorată de un sănătos umor popular, de o temeinică cunoaștere și putere de observație, ce le împrumută o solidă valoare literară.

Stă în mintea tuturor încă faptul, cum după războiu, mulți membri ai „Astrei“ vrăjiți de realizarea visului de secole și cuprinși de dorul parvenirii, uitaseră să se mai ocupe de continuarea firului activității ei întrerupt pentru un moment prin războiu și se arătau foarte îngăduitori pe teren național și destul de indiferenți pe teren cultural.

„Astra“ în acele vremuri grele își găsește printre alte sprijine, gratul și scrisul profesorului Lupeanu.

Oțelul sufletește el începe cu mult entuziasm, cu multă încredere, alături de alți distinși membri ai „Astrei“ din Blaj, o ofensivă culturală în domeniul popularizării culturii prin explicarea pe înțeles a tuturor cunoștințelor ce pot înlesni viața săteanului și deștepta mintea lui.

Din Blajul cultural și religios, din orașul cu atâtea bune datine, tradiții și obiceiuri identificate cu scopurile „Astrei“, profesorul Lupeanu își trăgea seva necesară pentru a face spiritul său mai rodnic la încurajarea și stimularea celor ce se arătau desinteresăți în realizarea scopurilor „Astrei“.

Propagând la sate cât mai mult cultura și bunele moravuri, profesorul Lupeanu, făcea poporul conștient de individualitatea și originea sa, de forțele, datoritiile și drepturile sale.

El era convins (de altfel ca și noi toți) că numai astfel se poate aduce mai sigur și mai repede unitatea noastră românească și realizarea aspirațiilor neamului.

Activitatea profesorului Lupeanu la „Astra“, rămâne nu numai ca un apostolat al luptei pe teren cultural și național, dar ca un nobil exemplu de viață pentru generațiile viitoare.

Tinerimea trebuie să vadă în opera profesorului Lupeanu odată mai mult străduințele puse de un membru devotat al „Astrei“, întru luminarea poporului și menținerea personalității sale etnice.

Această tinerime trebuie să știe că profesorul Lupeanu este greu de înlocuit și că el nu se va odihni în pace decât numai atunci când va ști că ea se arată vrednică urmașă a lui, răspunzând cum trebuie obligațiilor culturale și naționale.

De astădată nimic și mai ales noi colegii dela „Astra“, nu ne vom mai bucura de sfaturile sale înțelepte, de ajutorul său cultural și moral.

Dormi în pace iubite coleg, noi cei ce te-am cunoscut și apreciat, îți putem spune sincer că ți-ai împlinit datoria, că ai lucrat constant și în conformitate cu conștiința ta, că ai fost totdeauna activ, bun, just, indulgent; dând pentru popor tot ceea ce poate da bunul patriot, profundul cugețator, entuziastul apostol cultural.

Opera ta plină de devotament și sacrificiu duce în fața mormântului nu numai via grațitudine a acelor ajutați, dar și ulul regret al tuturor acelor ce au putut-o cunoaște și valorifica.

Fie ca regretele tuturor acelor ce te-au cunoscut și ți-au prețuit mintea, inima și sufletul, să calmeze durerea acelor membri din familie pe care-i lași pe acest pământ.

Din adâncul inimii noastre, noi adresăm familiei sincere condoleanțe, iar ție dragă coleg, într'un suprem salut îți spunem că: plângem sincer plecarea ta și că vom păstra și onora etern memoria ta, amintirea faptelor tale, amintirea colegialității și prieteniei tale.

Cum am procedat la reintroducerea portului național în comuna mea natală

de **Lucreția Lăzărescu,**
inv., Pătaș jud. Caraș.

De sigur că una din calitățile primordiale, care stau la baza etică a unui popor, menținându-l specificul, este portul național.

Portul național românesc din punct de vedere estetic prezintă comoara poporului nostru. Dovezi ne sunt marile expoziții din țările streine, unde costumele noastre naționale au fost admirate și premiate. Portul nostru însă în decursul veacurilor a suferit modificări, a început chiar să fie împesărițat cu împrumuturi streine. Nu există sat cât de modest în care curentul modernist să nu fi pătruns, să altereze într-o câțiva portul național indigen. Mătasa și pantofii de lac au luat locul cămășilor de in și cânepă și a opineuțelor, atât de gingașe și practice locuitorilor. Și tocmai în combaterea influențelor cari n'au înfrumusețat deloc portul național și în reintroducerea lui, am căutat să lucrez în comuna mea, prin lucrarea costumelor naționale cu elevele mele și cu fetele dela cursul de adulți, prin împărțirea modelelor cu tite frumoase, care le-am avut ca bază în modificarea portului național. Un obiceiul părăsit, cu greu mai poate fi readus la viață. Nu este ușor a combate luxul și a reintroduce costumele vechi, unde a început să dispară. Oricâte conferințe, n'ar ajunge să facă pe o țărăncă, a se reîntoarce la portul ei; ea care nu știe decât să imite. De aceea cel mai preferabil mijloc de a combate luxul, ce s'a incubat în inimile tuturor, este *exemplul*. Și acest exemplu am căutat să-l dau prin introducerea costumelor naționale în școală, din primul an de funcționare în învățământ. Dispăruseră frumoasele și măruntele cusături vechi, lucrate pe 2—3 fire pe mâneca întregă a por-

tului vechi, dispăruseră și opregele cu băătăura atât de măestrit lucrată, în culori atât de asortate. Nu mai amintesc pieptarul alb cu încrustarea florilor și conturul negru de miel, atât de artistic lucrat, care a fost înlocuit cu ilice de catifea pentru sărbători și de gheba din dimle, care azi nu se mai pomenește. Opregul din față s'a înlocuit cu șorțuri cumpărate, ba chiar și bluzele cumpărate au început să facă mândria celor înstărite.

Văzând că portul vechiu e pe cale de dispariție și cât de grele sunt cămășile întregi cu model pe întreaga mânecă și care nu mai prezentau motivele românești vechi, am introdus portul național cu altița și cu șturile lucrate rupte din altiță, spre a înlătura șirul modelelor atât de urfite, care au fost alese la ocazie și care pentru ochiul artistic nu mai prezintă specificul original românesc. Spre a le evita și de pe spate și piept, unde erau lucrate, fte răzleț, fte ștururi, am introdus peste tot uniformitatea modelului de ite. Poalele fiind mai practice și ușor de aranjat separat, le-am despărțit de ite. În locul opregelor am introdus prestelele țesute în război, care mi s'au părut mai practice, dar asupra cărora într'alt costum, tot uniform, am revenit. Prin introducerea prestelelor am căutat să combat șoarțele, care luaseră locul opregelor, cumpărate din diferite materii și mai ales mătasă atât de scumpă, pe care am aplicat un frumos model lucrat în fir alb. Pantofii și ghețele care luaseră locul opincilor, le-am înlocuit cu pantofi de casă sau cizme, lucrați din lână și montați tot pe opincă.

A fost deajuns ca un număr de 12 fete (spre mângâierea mea că n'am reușit să introduc peste tot, uniforma costumului național, în școala primară, cum intenționam) să apară cu frumoasele it, cu poale lucrate cu model numai jos fără șturile pe margine, cu prestelele țesute, ca restul fetelor din sat să-și înceapă și ele modele cu altiță și să imite întocmai costumul lucrat. Frumusețea uniformii costumelor naționale s'a văzut mai bine în executarea dansurilor naționale dela serbări!. Când am apărut prima dată cu elevele mele la sfințirea monumentului lui Eftimie Murgu din Bozovici, toată lumea a admirat singura uniformă care se găsea printre ceilalți elevi. De atunci colegele mele au

încercat să realizeze acest deziderat al școlii primare, dar care s'a extins numai asupra câtorva eleve.

Aceste costume în al doilea an, adică în 1928, le-am împrumutat sorei mele la școala din Anina unde nu existau costume naționale, majoritatea locuitorilor fiind minoritari, decât după ce le-am admirat prima dată pe scenă la dansuri naționale. De atunci au început mamele să facă pentru fetele cele mai mici, iar elevele din clasele mai mari să lucreze la școală.

Astăzi cele mai frumoase modele pe care le lucrează fetele în sat, au altfel atât de frumoasă pe care eu am admirat o atât de mult. Iar băieților care execută dansurile naționale alături de fete, le-am aplicat la cămăși același model, al fetelor.

Portul vechi este frumos dar greu de purtat zilnic. De aceea nu cred să-l pot reintroduce decât doar pentru sărbători.

Știința la români

(Material pentru una sau două conferințe)

de **Petre Sergescu.**

Românii au fost așezați la răscrucea drumurilor prin care popoarele barbare au năvălit în Europa. De aceea rolul lor în veacurile de demult a fost să lupte pentru menținerea civilizației lor. În timp ce popoarele din Apus își construiau observatoare, universități, catedrale, monumente, noi sufeream aproape în fiecare an invaziile barbare, care ardeau tot ce găseau în cale, făcând cu neputință orice preocupare statornică de știință. Chiar acum șaptezeci de ani, bande de tureci treceau adesea Dunărea și distrugeau tot ce românii înfăptuiau în timp de pace.

Aceste împrejurări istorice explică de ce știința nu s'a putut dezvolta la români așa de mult ca la popoarele cari au trăit în liniște. Dar, cu toate greutatețile, românii au avut totdeauna dorința vie de a face cercetări științifice.

În 1561 Domnitorul Moldovei Despot Heraclid a întemeiat la Cotnari, lângă Iași, cea dintâi școală înaltă de științe. Au venit la ea profesori cunoscuți din străinătate. Nestatornicia vremurilor a făcut ca, după căderea lui Despot și a Domnitorului Petru Șchiopul, Academia dela Cotnari să se închidă.

În 1640, Vasile Lupu întemeiază în Iași o nouă „Academie“. Modelul l-a luat dela Kiev, dela școala organizată acolo de Mitropolitul român Petru Movilă. Acest Mitropolit a fost în veacul al XVII-lea una din figurile cele mai de seamă ale întregii biserici răsăritene. Alți doi mari învățați români din veacul al XVII-lea și-au înscris un nume nepieritor în istoria științei: Spătarul N. Mileseu și Domnitorul Dimitrie Cantemir. Mileseu, izgonit din Moldova fiindcă a luat parte la un complot împotriva Domnitorului Ștefăniță Vodă, a ajuns profesorul și sfătuitorul multor miniștri din Rusia; el a fost trimis ca ambasador al Rusiei în China. Cu această ocazie, a scris o descriere a călătoriei lui, care e socotită ca cea mai veche și însemnată introducere în studiul extremului Orient. Dimitrie Cantemir a fost unul din cei mai de seamă istorici ai Europei din vremea sa; membru al Academiei din Berlin, coleg acolo cu nemuritorul Leibniz, numele lui Cantemir e săpat pe zidurile bibliotecii Sf. Geneveva din Paris, printre cei 700 cei mai mari învățați ai lumii. Istoria Turcilor, scrisă de Cantemir, a fost mai mult de un veac singura carte din care toți străinii învățau trecutul tur-

eilor. Descrierea Moldovei e iarăși o lucrare de care orice popor ar fi mândru. Tabloul științific al Moldovei din veacul al XVII-lea se poate completa cu cronicarii cunoscuți și mai ales cu *Miron Costin*.

Începând cu veacul al XVII-lea, Moldova și Muntenia au avut tiparnițe, de unde răspândeau cărți în toată lumea creștină a peninsulei balcanice. Acest rol constituie un titlu de mândrie pentru cultura românească.

În 1678, principele Șerban Cantacuzino întemeiază la București o „Academie“, după modelul italian al școalelor înalte de știință. Inspiraătorul acestei opere a fost un boier învățat, frate cu Domnitorul, anume Stolnicul *Constantin Cantacuzino*. El a tipărit, la Veneția, cea mai veche hartă a principatelor. Constantin Brâncoveanu a ajutat foarte mult înflorirea școlii înalte din București. El a trimis numeroși bursieri români în Italia. Dintre ei, *Hrisant Notara*, a studiat astronomia la Padova și Paris. În 1716 a tipărit, în latinește o carte de geografie matematică. A ajuns patriarh al Ierusalimului și a fost socotit ca unul din cei mai învățați patriarhi răsăriteni. El a stat în țară — ca patriarh — în 1713 și 1714, dând directive la noua organizare, de către Maurocordat, a școalelor înalte din București și Iași.

Dintre ardeleni întâlnim ca matematician în veacul al XVII-lea pe *Gavril Iul*, care a fost profesor la Dina și la Universitatea din Cașovia.

În veacul al XVIII-lea, frământările politice nu au fost favorabile dezvoltării învățământului superior românesc în Muntenia și Moldova. Totuși, se fac multe reforme școlare asemănătoare cu cele ce se încercau pe atunci în Apus. Pe lângă școli, mulți Domnitori sau boieri creaseră diferite instituții științifice. De exemplu, în Moldova exista pe la 1761 un foarte însemnat observator astronomic, în palatul domnesc. Celebrul matematician italian Boscovici, care a vizitat Moldova atunci, amintește instrumente de observație astronomică, inventate abia de câteva luni la Londra și care se găseau în observatorul din Iași. La Galați era un mare șantier pentru construit vase de călătorit pe mare. Boscovici a fost adânc impresionat de mărimea și soliditatea acestor vase. Din păcate, ele erau întrebuințate de Turci, cari ni le luau, grație împrejurărilor politice. Numeroase biblioteci domnești, boierești sau pe la mănăstiri completează acest tablou.

În Ardeal, unirea cu Roma a făcut să revie sentimentul latinității, dorința de a ne cunoaște trecutul și de a înainta în știință. Veacul al XVIII-lea a văzut apariția lui Șincai, Klein, Petru Maior, a tipografiei din Buda.

Redeșteptarea curentului național în știință se face aproape în același timp ca în Ardeal și în Moldova și Muntenia. El a fost grăbit de numeroși fugari francezi, cari au părăsit Franța din cauza marelui revoluții. În 1795, episcopul *Amfilohie* din Hofin tipărește la Iași prima aritmetică românească; el e și autorul unei „geografii românești“. Prin reforma făcută, după sfaturile mitropolitului Stamate, „academiile“ au obținut un program cu mai multe cursuri de științe, ca înainte. Trebuie însemnat că acele două academii din Iași și București, au continuat să

existe, sub diferite forme, din veacul al XVII-lea până la crearea universităților românești. Incepând cu 1813, boierii moldoveni cer ca învățământul științelor să se facă în românește. Cu toată împotrivirea Domnitorilor și Dregătorilor greci, în 1818 este numit ca profesor de matematici la Iași *G. Asachi*, fost student la Lvov și Viena, membru al mai multor academii din Italia, autor de cărți de matematici în românește, poet deloc influențat de lirica italiană. Asachi a condus timp de câteva decenii învățământul științific în Moldova. În același timp, la București se reorganizează învățământul științific în românește, la colegiul Sf. Sava, unde ardeleanul *G. Lazăr*, din Avrig, aprinde flacăra sfântă a dragostei de neam și de știință. După moartea, cu totul prea timpurie, a lui Lazăr, un elev al lui, supranumit „părintele literaturii românești“, *I. Eliade Rădulescu*, a făcut cursul de matematici până la 1828. Scriitor neobosit, tipograf, mare animator, Eliade Rădulescu a publicat o aritmetică în 1832 (prima aritmetică românească publicată în București). Boierii munteni au trimis bursteri pentru studiul științelor în Italia și Paris. De atunci începe influența franceză asupra științei românești. Printre tinerii cari au studiat atunci la Viena și Paris, *Petrache Poenaru* a fost adevăratul director al învățământului științific în Muntenia timp de aproape patru decenii. El însuși a scris câteva cărți de matematici, a inventat cel dintâi stilograf.

În Ardeal, medicii români ca *Molnar Pinariu*, aduceau multă faimă numelui de român.

Regulamentul organic din Muntenia și Moldova, redactat cu ajutorul multor boieri români învățați, aduce o admirabilă organizare a studiilor de știință. În 1830 se prevedea un curs de Analiză Matematică (baza de azi a matematicilor superioare), pe când în universitățile din Scoția, acest studiu se introducea abia cu *câțiva ani* mai înainte, deși unul din creatorii analizei a fost — în veacul al XVII-lea — nemuritorul învățat englez *I. Newton*. Acest simplu fapt arată cât de bine se orientau în problemele de știință boierii români de acum un veac. De fapt, *Academia Mihăileană* din Iași, a urmat pregramul indicat de regulamentul organic. Printre cei mai străluciți profesori ai Academiei Mihăilene, trebuie citat istoricul și marele ministru al lui Cuza, *Mihail Kogălniceanu*.

În 1860 se crează Universitatea din Iași și în 1863 cea din București. Aceasta însemnează epoca în care românii încep să creeze în știință. Până pe la 1900, rolul celor mai de seamă învățați români a fost să organizeze instituțiile științifice, fără de care nu se poate concepe o muncă cu adevărat științifică și anume: laboratoarele, bibliotecile, observatoarele astronomice, stațiunile biologice, institutele de medicină. Deci savanții din epoca 1860—1900 au rolul de adevărați precursori. *Em. Bacaloglu* e primul român care publică studii de matematici înalte în revistele din străinătate, în 1859. Cursurile lui publice de fizică, cu experiențe, atrăgeau tot tineretul Bucureștilui Duminică la Universitate. *Spiru Haret*, cel dintâi român doctor în matematici din Paris a fost marele organizator al școlii românești; teza lui din 1878

despre stabilitatea sistemului planelar este amintită și azi în toate marile cărți de astronomie din străinătate. Dl *D. Emanuel*, doctor în matematică din Paris în 1879, a fost timp de cincizeci de ani profesorul neobosit al tuturor generațiilor de ingineri, ofițeri și matematicieni. Dl *N. Coculescu*, a izbutit să construiască mândrul observator astronomic din București; *Gr. Cobălcescu* a îndreptat cercetările românilor spre studiul pământului lor. *Dr. C. I. Istrati* a fost un mare chimist cu nume european, cartea lui despre chimia organică a fost luată ca punct de plecare în multe lucrări străine, iar cursul lui de chimie a fost întrebuintat zeci de ani nu numai în liceele românești, dar și în cele franceze; pe lângă acestea *Dr. C. I. Istrati* a fost un mare însufleșitor al științei românești. Lui îi datorim Societatea de științe din București, congresele pentru înaintarea științelor, neuitata expoziție din 1906, prilej de reunită a românilor din toate ținuturile. Alt chimist cunoscut în străinătate a fost *N. Teclu*, care a descoperit o lampă foarte folositoare pentru mineri. *Dr.-ul Branza* a fost inițiatorul botanicii în România. În medicină, după *Carol Davila*, întemeietorul învățământului medical, au urmat medici așa de renumiți încât timp de zeci de ani, nenumărați studenți străini urmau cursurile facultății de medicină din București. Între medicii cei mai iluștri din această epocă de precursori trebuie însemnat *V. Babeș*, celebru bacteriolog, al cărui nume e legat de descoperirea multor bacili de boale infecțioase. La Iași s'a format o școală științifică, sub îndrumul lui *P. Poni*; acolo a apărut, între 1883 și 1889, cea dintâi revistă științifică românească: *Recreațiuni științifice*. Numele înșirate mai sus de savanți români de mare valoare, nu dau o listă completă, ei sunt numai exemple. Fiecare din noi poate găsi și alte nume de bărbați de seamă, care au făcut mare renume științei românești.

După 1900, prin munca precursorilor, s'a înfăptuit la noi o tânără, dar viguroasă școală științifică. Învățații români sunt prețuiți în străinătate, unde sunt adesea chemați să expună în lecții și conferințe roadele muncii lor. Sute de învățați străini colaborează azi la revistele științifice românești, iau parte la congresele noastre; într'un cuvânt, ne socotesc egali cu ei în știință. Când ne gândim că acest drum imens a fost străbătut numai în șaptezeci de ani, trebuie să câștigăm cea mai adâncă încredere în puterea creatoare de știință a neamului românesc. În Apus, universitățile dăinuiesc de șapte-opt veacuri, noi nu le avem decât de câțiva zeci de ani. Și totuși, viața științifică românească se poate mândri că e la un nivel asemănător cu cel din Apus.

S'ar putea da zeci de exemple de savanți români foarte cunoscuți și admirați peste hotarele țării. Iată, ca indicație necompletă, câteva dintre aceste personalități: *Matematicienii* dnl G. Țițeica, D. Pompeiu, regretatul Tr. Lalescu. *Fizicienii* dnl C. Miculescu și D. Hurmuzescu ale căror măsurători în legătură cu iuțea luminei, făcute de peste 35 de ani, sunt citate și azi, dl P. Bogdan, pe care Universitatea din Nancy l-a proclamat Doctor „honoris causa“, cea mai mare distincție pe care o poate da o universitate, dl Vasilescu Harpen. Chi-

miști dl G. Longinescu care, deși a pierdut vederea din tinerețe, a descoperit legi fundamentale în problemele referitoare la gaze, dl N. Dănilă, organizatorul institutului de chimie industrială din București, dl N. Costăchescu. *Naturaliști* C. Esareu animator neprețuit creatorul Ateului Român din București, Ioan Athanasiu fiziolog atât de apreciat încât i s'a oferit direcția unui institut științific în Franța, medicul psiholog care a fost o celebritate dar a murit din nefericire mult prea tânăr N. Vaschide, zoologul Vitzu, dl E. Racoviță, care a făcut parte din o expediție la Polul Sud, a fost subdirector al unui laborator în Franța, a creat o întreagă disciplină științifică, e directorul unei mari reviste internaționale tipărită în Paris, dnii Gr. Antipa și I. Borcea, cunoscători adânci ai vieții din mări, dnii Em. Teodorescu, agronomul G. Ionescu Sisești. *Geologi* dl E. Mrazec, autorul unei teorii foarte cunoscute asupra originei petrolului, dl I. Simionescu neobosit animator al științei și conștiinței românești, dl Sava Atanasiu. *Medici* ilustrul neurolog Dr. G. Marinescu, a cărui călătorie în America de Sud acum câțiva ani a fost un triumf al științei românești, celebrul chirurg Toma Ionescu inventatorul stevatnei, colaborator la unul din marile tratate de medicină publicate la Paris, N. Paulescu unul din inițiatorii actualului tratament al diabetului, dl Levaditi, care a ajuns la deosebită cinste de a fi numit subdirector general al Institutului Pasteur din Paris și a fost răsplătit de Academia din Paris cu cel mai mare premiu, de o sută de mii de franci (un milion de lei) pentru „binefacerile aduse omenirii“ prin cercetările sale medicale, regretatul prof. Dr. I. Cantacuzino fost membru corespondent al Academiei de Științe din Paris, dl Dr. Dantelopolu. *Ca ingineri*, după organizatorul cunoscutei Școale de poduri și șosele din București G. Duca, trebuie citat A. Saligny, care a construit podul dela Cernavoda, cel mai mare pnd din Europa în timpul când a fost construit. Această operă e o adevărată fală a ingineriei românești. Ea a contribuit mult la încrederea ce țara noastră și-a pus-o în inginerii ei. Ing. Gogu Constantinescu, creatorul teoriei sonicității, e unul din cei mai cunoscuți inventatori din Londra. Ing. Ion Ionescu a creat și conduce de 40 de ani, cu o râvnă extraordinară revista *Gazeta Matematică*, unde s'au format mii de tineri

Bine înțeles, aceste exemple pot fi înmulțite. Ele nu sunt date decât ca *indicație*. S'ar putea mări lista și cu alți savanți de seamă în științele exacte citate mai sus, sau cu creatori în *alte* domenii ale vieții științifice. De pildă, în istorie, opera unui N. Iorga e o mândrie pentru orice popor. Consecință impresionantă: în zilele noastre, Istoria imperiului turcesc cea mai răspândită în lumea întreagă, e aceea a dlui N. Iorga, care continuă astfel opera lui Dimitrie Cantemir. A fost sortit ca la o depărtare de două veacuri, tot câte un român să scrie pentru lumea întreagă, Istoria imperiului otoman.

Sute de savanți români, bătrâni și tineri, își cheltuiesc munca de fiecare clipă ca să smulgă o fărâamă din tainele universului și să mărească astfel prestigiul științei românești. Avem o adevărată armată de cercetători ai științei, iar munca colectivă făurită de ei e *enormă*

Un singur exemplu va face să putem aprecia această muncă. *Universitatea din Cluj* a publicat în mod oficial, în afară de opere personale ale profesorilor ei, un număr impozant de lucruri, dela 1920 de când ființează. Și anume, s'au publicat la Cluj: 15 volume tipărite de cursuri universitare; 12 colecții *neperiodice* de publicații științifice și literare în 70 de volume; 18 reviste și publicații științifice periodice în 136 de volume.

Putem spune că, cu drept cuvânt, românii sunt un popor care are dorința cea mai vie de a se afirma prin știință și că realizările de până acum sunt cele mai bune semne că această dorință se poate îndeplini cu prisosință. Să avem deci încredere în geniul creator al românismului.

Beția

(Conferință populară)

de **Dr. E. Nicoară.**

Cu durere în suflet și cu lacrimă pe geană se scriu aceste rânduri, iubite cetitor.

Da. Fiindecă e vorba de niște adevărate slăbiciuni, cari ne fac să nu mai fim oameni.

Nici lui Dumnezeu din ceruri nu slujim, nici binele nostru propriu nu-l servim, nici vigoarea din veacuri venită a neamului nu o cruțăm, nici mântuirea urmașilor noștri nu o înțelegem și nici cum să trăim nu știm.

Ci patimile ne sdrobesc și întunericul ne acopere cărările vieții.

De numit, ne numim noi creștini, dar ce este creștinesc în viața noastră? Ce fel de creștini suntem oare?

Purtăm nume de creștini, dar faptele noastre din fiecare ceas al vieții sunt fapte păgânești și satanice.

Vieța nu ne este condusă de suflet, ei de patimi; nu este luminată de credință, ei de păcatele grele este întunecată; nu este călăuzită de înțelepciune, ei de porniri înjositoare este dominată.

Nu se cunoaște nici un animal pe lume, care să mai fi făcut aceea ce a făcut omul: distrugerea sa voluntară prin otrăvirea cu alcoolul.

Toate animalele, toate plantele din lume se pot face mai bune, se pot perfecționa: pomul sălbatic prin cultivare poate deveni folositor, animalul sălbatic — în mâna cultivatorului-îmblânzitor — poate ajunge de mare preț.

Dar omul zilelor de astăzi, pe lângă toată știința strălucitoare, nu vrea să devie: mai bun, mai superior, mai demn.

Ceea ce vedem astăzi este o purtare greșită, păcătoasă și ucigătoare.

A bea zi de zi alcool, sub toate numirile lui, a răsuici o țigară, sau a umple o pipă de tutun, a devenit astăzi o ocupațiune principală pentru milioane de oameni, fineri și bătrâni.

Este așa de dureros, să străbați satele în zile de sărbătoare și orașele în zile de târguri. Pas de pas întâlnești figura seârboasă a bețivului, care măsoară calea dela un șanț la altul, bolborosește cuvinte neînțelese și săvârșește fapte îngrozitoare.

Este un blăstăm înspăimântător că omul de astăzi încă nu a ajuns la acel grad de înțelepciune să înțeleagă că alcoolul nu a adus nici un bine, nici unui popor și nici unui om din lume, ci alcoolul este otrava cea mai monstruoasă pe care a cunoscut-o vreodată istoria omenirii.

Din cauza beției ajung la sărăcie, la boală, la suferințe, la robie, și la moarte, atât oamenii singuratici, cât și popoare întregi, cari s'au închinat acestui idol sângeros și satanic: alcoolul.

Din cauza bețiilor ce se țin lanț în țara noastră, a ajuns neamul nostru la sărăcia lui de astăzi, încât în orice parte a țării, sărăcia este acasă la ea și stârnește milă și revoltă.

Nu există comună, unde românii să nu se plângă azi de sărăcie.

Cu toate acestea, trebuie să știm că în fiecare an românii cheltuiesc 16 miliarde de Lei nu mai pe băutură. O sumă așa de mare, care așa de bine ar putea fi folosită pentru scopuri de întărire și de înălțare națională, prin biserici și școli, prin cazărmi și armamente, prin spitale și drumuri, prin biserică și școli, prin căl ferate, prin băi populare-publice și prin case culturale și alte organizațiuni economice folositoare Neamului și Patriei, apoi câte gospodării temeinice nu s'ar putea organiza, cu case sănătoase zidite din piatră, cu grajduri raționale pentru vite, cu îngrădiri frumoase, cu secole economice, ș. a. m. d, cari asigură viitorul și siguranța stăpânitoare în fața altor primejdii, venite din afara hotarelor, iar nu otrăvitoare și nimicitoare, ca și băutura, pentru care se risipește, an de an, averea țării.

Țara, de altmintelega, are un venit relativ, foarte mic, iar grosul banului românesc, cheltuit pe beuturi, trece în mâna haină jidovească, îmbogățind străinii, cari ne pregătesc ruina și moartea.

Iată cum alcoolul constituie marea primejdie, ce duce neamul la sclăvie și la robie.

Iar căile ce duc la această robie și pierzare sunt așa de numeroase, încât sunt legate de orice acțiune particulară și publică.

Ca un blăstăm satanic: orice lucru în țara asta este început cu băutură, continuat cu alcool și sfârșit cu beție.

Dacă Dumnezeu s'a milostivit spre tine și ți-a dăruit o bucurie, bei de voie bună.

Te-a ajuns ureo supărare trebuie să bei, s'o uiji și să te mângâi. Ești sănătos — bei de „sănătate“.

De ești cuprins de o durere în oase, — la ce s'o scoată doctorul cu îngrijirea ta — bei să scapi de durere.

Ești chemat la nuntă, apoi acolo trebuie neapărat să bei la rând pentru: mire și mireasă, pentru soerii mari și soerii mici, pentru nașul și nașa, pentru preotul cununător, pentru diaconul-cântăreți, pentru bătrâni, pentru tineri, pentru femeile „frumoase“ și pentru bărbații îndrăciți, pentru bucătăreasă, pentru toate rudeniile de față și neprezente, pentru starostă și pentru „femeia cu găina“, chiar și pentru țiganul muzicant golești un pahar și cheful la nuntă ține, frate, în unele locuri 2—3—8 zile-lanț: pe „calea mare“, „pe calea mică“ se merge cu plosea mereu plină, din care se închină neîncetat, iar și iar și iară, de dimineață până-în seară și se cântă:

*„Bea-voi Luni și bea-voi Joi,
Bea-voi trei perechi de boi“.*

Se bea — durere — și în caz de moarte. La casa mortului se întinde „comandarea“, cu beutură fără măsură, iarăși, zile întregi. Cu adevărat aici:

*„In loc de lacrimi de jale
Curge vinarsul ca-în vale“.*

La botez se face ospăț de bucurie, cu beutură berechet.

La cumentrie, la pomeni, la hramurile sfinte, la sfinjirea bisericilor, a monumentelor sfinte, la sfeștaniile școlare, la vânzări și la cumpărări, fie cât de mici, trebuie să se facă ospățare cu beutură, cu aldămaș.

În zile de lucru se bea să răzbești cu munca.

Iar sărbătoarea, nici n'ar fi zi de sărbătoare, fără băutură turnată de gură.

Nici nu se poate închipui să treacă sfintele sărbători: Crăciunul, Anul-nou, Boboteaza, Paștele, Sân-Petrul, Sfânta-Maria sau chiar și o Duminecă, fără beutură, fără chief, fără beție!

Săteanul nici nu simte că a fost la oraș, dacă nu golește câteva porțiuni de juică, de bere sau de vin.

Nici nu se întoarce din oraș, nici un sătean fără să nu apuce la cap pușină amejeală alcoolică.

Și, Doamne, câte nenorociri se întâmplă din acest motiv: sunt unii tăiași de trenuri, uciși de automobile, răsturnași de căruțe, înjunghiași de bețivi și câte alte întâmplări ce te nenorocesc, cauzate, toate, de beție.

Nu este, deci, nici o mirare, că în vârtejul acestor nenumărate prilejuri de a bea, se prind din ce în ce tot mai mulți români, cari de altmintrelea sunt cumpătași, dar fiindcă dracul le iese mereu înainte cu plosea plină, nu pot rezista ispitei, beau la orice prilej și, pe înecul, ajung bețivi, prădalnici și pierduți.

În acest mod sunt prinși în taberile bețivilor și fiăcăli, finerii, cari apoi, învățând patima diavolească, nu mai scapă de ea, până la ruina lor, materială, sufletească și trupească.

Ruina materială duce la sărăcie, sărăcia bețivului duce la furt, la crimă, la temniță, la ruina sufletească prin păcate și greșeli sau, în urma băuturilor, ajung la ruina trupească, prin boli grele și chinuitoare.

lată pentru ce, ca o datorie sfântă, se impune să împușinăm pri-lejurile de a bea și să stăptăm multe din obiceiurile noastre de astăzi, care primăduiesc viitorul Neamului și slăbesc vigoarea de viață a urmașilor.

La fiecare pahar cu băutură să cugetăm la soarta nepoților și s'rănepoților noștri, căci trăim în veacul vitezei, toate merg repede, ca trenul, ca avionul, ca telefonul și ca radiofonia și tot așa de repede ne putem scufunda și în rău.

Acest veac necruțător ne învață că neamurile voinice trupește și limpezi la minte pot să fină piept cu luptele vieții și să trăiască o viață istorică dominatoare, iar neamul, care-și prăpădește puterile trupești prin beție și prin alte patimi păcătoase și-și slăbește mintea, rămâne în urmă, să tânjească în trai de robie, trebuind să vină și neascultare.

.. Dar, mintea slăbănogită a bețivilor, nu vrea și nu poate înțelege nici un argument. Pentru această categorie de oameni, cuvântul, scrisul, sfatul, argumentul rămâne zadarnic, fără efect, fără ascultare și fără urmare.

Și este nespus de dureros!

Scrisul acesta, de altmintrelea, nici nu se adresează către cei îndărătnici, către cei cuprinși în mrejiile patimei satanice.

Nu pentru că acești rătăciți știu așa de multe argumente, prin a căror vâl voiesc să-și acopere patima lor diavolească, încât or ce minte trează stă uluită în fața „argumentelor“ invocate.

Câți bețivi, atâtea argumente false.

Bețivul flămând bea, să poată mânca, cel sătul bea să mistuie bine; cel insetat bea, să-i treacă de sete; dacă este căldură, el bea să se răcorească; dacă e ger cumplit, trebuie să bea, să se încălzească; fiind obosit, bea, să prindă putere; în zi de lucru bea, să poată muncii; iar în zi de sărbătoare, bea, să se mai înveselească puțin; dacă nu poate adormi, bea, să-i închidă somnul ochii; dar dacă trebuie să vegheze, bea să nu așpească; dacă e slăbit, bea, să se întremeze și dacă e gras, bea, să slăbească... etc. etc. și iară etc. etc.

Aceste mincinoase argumente stau însă în cea mai luminoasă contradicere cu adevărul, care adevăr este, unul și același și veșnic:

Alcoolul este marele înșelător al omenirii, o unealtă satanică, bună să robească popoarele creștine și să le pregătească ruina morală și economică, aducându-le sub jugul străinilor.

Deci n'avem încotro, trebuie să lăsăm tagma oamenilor bețivi de astăzi cu toate patimile lor falș argumentate și să ne întoarcem cu sfaturile luminoase și mântuitoare către omul zilelor de mâine, către românul de mâine.

Este foarte greu să întoarcem de pe calea pierzării pe cei intrați pe aceasta cale, dar este mai puțin greu să închidem calea celor ce vin să intre pe ea, de aici încolo.

Să ne întoarcem, deci, ochii mai ales asupra tineretului nostru, ca să nu ajungă în mocirla patimilor dejositoare, în care se bălăcesc părinții, bunicii și unchii tineretului de astăzi.

Către voi, tineri, se îndreaptă și cugetul clar din aceste rânduri, către nădejdea de mai bine a viitorului românesc.

O! glas de tunet dacă aș avea, să auziți cu toții!

O! glas de arhanghel dacă aș avea, să înțelegeți cu toții!

Să auziți și să înțelegeți cu toții, voi, cari sunteți încă sănătoși, curaji, cari urmați învățătura școlilor românești, a străjeriei, a premilităriei și a „Șoimilor Carpaților“, ai „Astrei“.

Doi să rupeți cu obiceiul beției și să începeți o nouă viață românească, nefalsificată prin alcool, neturburată de beuturi, neotrăvită de aghiazma Satanei.

Lăsați să meargă spre prăpastia iadurilor satanice pe befiivii zililor ee astăzi, dacă nu vor să se întoarcă spre mântuire, dar închi-deți calea după ei, îndiguiți valurile lor, să nu vă cuprindă și pe voi primejdia înnecului.

Doi să nu ascultați chemările lor către cărările beției, să nu primiți sfaturile lor drăcești, să nu gustați otrava iudaică,

Judecați cu mintea limpede starea în care a ajuns satul vostru, țara și neamul, în urma bețiilor, ce se țin lanț, dela un hotar la altul al țării.

Din cauza crășmelor și a băuturilor, am ajuns la pragul desnă-dejdlor: bisericile sunt goale în Dumineci și sărbători, iar clădirile lor se macină de ploii și de vânturi; spitalele sunt pline de cei îmbol-năviți de băutură; drumurile sunt desfundate; desfrâul se practică în mod nerușinat; holile ucid mii și mii de români; cearta, bătaia, crima, furtul, este faptă de toate zilele; judecătorile și temnițele nu pot învinge ceata pedepselor, din cauza bețiilor.

Dedeți, cu un cuvânt, că patimile ne sdrobesc și întunericul ne acopere viața. Țara se destramă, dușmanii neamului fac ce vor în ea, ne fură munca și bogățiile, ne batjocoresc, ne poreclesc de „neam de befiivi“, vor să pună stăpânirea lor iudeu-satanică peste noi, vor să ne arunce în robie, din care nu va mai fi scăpare, vor să ne ucidă cu otrava lor...

O! Tineri, tineri, treziți-vă!

Voi sunteți în stare să puneți rânduială în mersul vieții românești, voi puteți — dacă voiți — să aduceți mântuire Neamului și să-i asigurați un viitor înălțător prin viața virtuoasă, creștinească și prin muncă neostenită de eliberare din robia beției.

Tineri, nu vă lăsați ademenți de vraja ucigătoare a băuturilor!

Tineri, voi trebuie să cunoașteți ca din lumina soarelui și să știți că orice băutură este *otrăvitoare*, că alcoolul este o iscodire satanică; care nu poate face niciodată nici un bine nimănui!

Trebue să știți că băutura nu dă putere. ci repede duce la slăbire, doar cu cât bea cineva mai mult, cu atât slăbesc și forțele lui încât nici umbla nu mai poate.

Ce putere dă băutura dară ?

Tineri, voi trebuie să știți, că băutura nici nu hrănește și nici nu potolește setea, căci ea otrăvește stomacul, încât pierde simțământul de foame și de sete.

Băutura nu poate nici să încălzească, ci înșelătoare fiind, lărgește vinele de sânge, care dă pe o clipă o simțire de căldură, ca apoi trupul întreg să se răcească, uneori de moarte, prin răcirea repede a sângelui întreg.

Băutura alcoolică, nu aduce nici veselie, nici via bună, ci neîncetat aduce : cearta, neînțelegeria, bătaia, înjunghierea, crima după care urmează : de o parte suferința, spitalul, moartea, de altă parte aduce ; jandarmul, lanțurile, judecata și temnița.

Băuturile nu dau nici sănătate și nici nu întăresc sângele, ci băutura întrebunțată zilnic, chiar și în măsură mică, cauzează o mulțime de îmbolnăviri. Iată ce boli produc băuturile : vinul, țuica, berea, etc.

Gura bețivului este arsă ; pe buze, pe limbă, la colțurile gurei alcoolul produce rane, cari pot trece la cancer (rac) și nu se vindecă decât prin operațiuni schimonositoare.

Gâttelej bețivilor este jupuit și ars, din această cauză ei simt o sete chinuitoare, răgăituri acre și rău mirositoare.

Stomacul bețivilor este inflammat, are pelița aprinsă, pe suprafața interioară se produc multe-multe rane mici. Alteori se formează pe stomac o rană foarte dureroasă, numită ulcer, care face pe om să nu poată mânca, să aibă dureri-greață-răgăieli-vărsături și produce slăbirea bolnavului. Deseori ulcerul trebuie operat, scoțându-se aproape jumătatea stomacului, iar, dacă ulcerul nu este operat la timp, se preschimbă cu timpul în cancer și cauzează moartea înainte de vreme.

Băuturile alcoolice din stomac și din intestine repede se absorb și, ajungând în sânge, cu circulația sângelui se preumblă în toate organele și le îmbolnăvește pe toate : întâi le umflă, apoi le produce inflamația și mai târziu le arde, le distruge pe toate, așa, că nu vor mai putea funcționa normal, ci vor cauza turburări așa de grave, încât vor produce moartea.

Astfel *inima*, această minunată mașinărie, care fără încetare duce circulația sângelui, bătând la fiecare minut de câte 70—80 ori, se îmbolnăvește repede sub otrava alcoolului. Mai întâi cantitatea băuturilor, cele 2—3 pahare cu bere, sau acel chilogram de vin, au darul să lărgească și să umfle inima, încât, la examen radioscopic (raze, cari fac omul străveziu), inima omului apare foarte mare, cât inima bouului. Apoi alcoolul atacă și arde căptușeala inimii, iar elapele nu mai pot închide bine calea sângelui și așa circulația se va face din ce în ce mai greu.

Mai târziu însuși mușchiul inimii slăbește, degenerază în grăsime și inima obosește repede, bețivul are nădușeală, respirație grea, este uneori cuprins de o frică de moarte înspăimântătoare. Noaptea sare din somn, nu poate sta culcat, nu are aier destul, ba poate muri de pe o clipă la alta.

Tot așa și *ficatul (maiu)* se aprinde, se umflă, arde și nu mai poate îndeplini funcțiunea sa de mare însemnătate pentru sănătate, nu mai poate produce sucuri, nu mai poate curăți sângele, nu mai poate aduna în el rezervele prețioase de puteri. Uneori se produce gălbănirea (icterul), alteori, din cauza boalei de ficat, foalele se umplu cu apă, așa ca un butoi și putem scoate 10—30—50 litri de apă.

Rinichii, de asemeni, se îmbolnăvesc la bețivi. Se aprind, ard se distrug și pierd puterea lor de a elibera udul (urina) și mulțimea otrăvurilor din sânge. De aici urmează: dureri de cap, amețeli, greață vărsături, umflătura picioarelor, a obrazului și a corpului întreg, orbire, moarte.

De bună seamă și *plămânii* bețivilor vor suferi mult, căci o parte a alcoolului va ieși cu aburul expirat. Știți doară că omul beat se cunoaște și de pe mirosul aerului ce-l expiră: miroase a alcool, care iese prin plămână. Deci, ieșind pe aici, va arde bineînțeles foițele foarte fine din arborele plămânului, va slăbi și rezistența lui, deci se poate produce foarte ușor o aprindere de plămâni sau oftica. Bețivii suferă mult mai des de pneumonie. Cunoște bețivii, cari au făcut la au 1—2 aprinderi de plămâni. Cunoște mulți bețivi, cari au murit de tineri, la 30—35—40 ani, în pneumonie. Dar sunt bețivi, cari se îmbolnăvesc de tuberculoza plămânilor și se sting repede.

Tineri, voi trebuie să știți că alcoolul este otrava creierului și a sistemului nervos. Alcoolul se urcă repede la cap și îmbătarea, amețirea nu este altceva, decât o grozavă otrăvire a creierului.

Uitați-vă la omul beat: el nu mai umblă, nu stă, nu vorbește, nu gândește, nu privește, ca omul treaz și cu mintea limpede, ci este ca nebun, râde satanic, sbiară, lovește, sparge, ucide.

De multeori această nebunie nici nu mai trece, ei rămâne pe toată viața ce trebuie s'o ducă între zidurile casei de nebuni.

Alteori, din cauza beției, vine apoplexia, cu mușire, cu gura și fața dusă într'o parte, cu o mână și cu un picior rămas mort.

Alți bețivi ajung la îmbolnăvirea măduvei spinării, cu simțirile slăbite, cu amorțeli de mâni și de picioare, cu furnicări, cu săgeți, cu tremurături, cu asurzire, cu somnul turburat de visuri îngrozitoare.

Tineri, voi trebuie să știți că judecata bețivilor este nebunească, ei nu mai pot deosebi binele de rău, adevărul de minciună, dreptatea de înșelăciune. Ei n'au tăria credinței în Dumnezeu, înjură drăcește, nu merg la biserică, nu au simțământul milei de nimeni, bat soțiile, copiii, înjunghie,ucid, aprind, jură. Ei, în loc de un bun soț, în loc de un bun părinte, în loc de un om iubitor de țară și cu dor de neam, devin ueigași, nelegiuți, trădători. O! tineri, feriți-vă de ei!

Tineri, căutați acum și vedeți ce găsiți în urma beției, în jurul bețivului. Cercetați și îngroziiți veți constata că: soția lui este o martiră, vrednică de milă, este îmbătrânită înainte de vreme, slăbită, îmbrăcată în sdrențe, cu ochii plânși, cu inima frântă de frică și de bătaie, îmbolnăvită, cu copii, unii năseuți fără timp, alții surzi, orbi, epileptici

(cu ceas rău), tâmpiți, schilozi, cu însușiri fâlhărești, bolnavi de atâtea și atâtea boli.

Șiți voi, tineri, din ce cauză copiii beșivilor nu sunt sănătoși? Trebuie neapărat să cunoașteți că alcoolul, prin grozavul său efect de otrăvire, slăbește chiar și semințele germinative din cari, ca prin minune, trebuie să se desvolte omul.

Iar din sămânța stricată, slăbită, putredă, de bună seamă nu poate să răsară nici un rod bun!

Iată un exemplu mult grăitor :

Medicii au urmărit timp de 190 ani pe urmașii, din tată în fiu și în nepoți, ai vestitului beșiv Max Jukes. Ei bine, în șirul lung de urmași ai lui Max, s'au găsit 60 hoji intrași la temniță, 50 femei stricate — desfrânate, 7 ucigași, 400 nebuni și 300 cerșetori și nu s'a găsit nici un nepot de ispravă, cinste, de omenie și normal.

Și acum iată un alt exemplu, cu urmașii unui cumpătat, iubitor de Dumnezeu și respectuos față de legile Statului: Edwards Jonatan, care a avut 1344 urmași, dintre cari

295 au făcut examen de bacalaureat,

100 au fost sfințiți de preoți,

100 s'au făcut avocați buni,

60 au avut renume de scriitori buni,

65 au devenit profesori,

60 au fost medici,

75 au servit în armată ca ofițeri,

31 au fost numiți judecători,

3 au ocupat funcțiuni înalte de Stat (ministri).

.. Și n'a fost între ei nici un om stricat, nici un hoj, nici un criminal, nici un condamnat.

Tineri! Acum alegeți și voi, în care categorie vojiți să intrați cu viața voastră și cu viața urmașilor voștri, cari vor răsări ea mâine din coapsele voastre?

Alegeți!

Dacă vojiți să fiți voi sănătoși și urmașii voștri să fie oameni integri, din generație în generație, atunci, tineri, nu beți alcoolul, nu vă îmbătați nici odată, trăiți o viață cumpătată, fără de a întrebuița băuturile nici când. Și fiți asigurați că veți avea parte de fericire și vă vor binecuvânta toți urmașii voștri.

Tineri! mergeți în casa omului deprins cu beția și vedeți că acolo este numai foame, sărăcie și boală. Averea lui se ruinează repede, căci pământurile moștenite dela părinți, vitele și straietele se vând și prețul lor intră pe ușa îngustă, abia de 1 metru, a căreiumelor. Pe măsura ce sărăcece beșivii, pe aceeași măsură se îmbogățesc dușmanii neamului.

Tineri! vedeți deci limpede că, omul băutor este servitorul altora și devine robul lor, pentru ei trebuie să lucreze, pentru ei trebuie să sufere și să ajungă o batjocură și un blăstăm.

Tineri! Dumnezeu prin frâmbița proorocilor săi mereu ne strigă :

„Treziiți-vă, bețivilor, treziiți-vă și plângeți!”

Sfântul Apostol Pavel ne spune:

„Fraților, nu toate, câte vă sunt vouă slobode, vă sunt și spre folos“. Așa nici alcoolul.

Iar Sfântul Apostol Petru ne zice: „Fraților, destul am umblat în desfrânări, în poftă păcătoasă, în beții și în cele de Dumnezeu urite slujbe idolești, împlinind voia păgânilor“.

Sfântul Părinte Ioan Gură de aur ne predică:

„Să ne înarmăm asupra beției și să răsturnăm la pământ acest fel de trai rușinos și fără rânduială“.

Tinerii Neamul românesc și Biserica strămoșească și fericirea urmașilor noștri ne cer și ne poruncesc să începem o viață nouă, plină de credință în Dumnezeu, plină de jertfitoare muncă pentru patrie și plină de virtute vitejească, dând ascultare acestor dumnezeiești sfaturi, căutând a ne îndrepta, punând ordine-morală-sănătoasă în mersul vieții românești din această țară.

Tinerii! Această îndreptare trebuie să înceapă dela voi!

Tinerii! Bătrânii bețivi au apucat pe calea greșelilor, pe cărările rătăcirilor morale și naționale.

E greu să-i readucem la calea adevărului, sângele lor e stricat, inima lor e otrăvită, creierul lor este împietrit în patimi îngrozitoare.

Dar voi, tineri români, voi sunteți încă curaji la suflet, sănătoși la trup și aveți mintea limpede, auziți strigătul cerese și cel ce vine din sfințele morminte românești:

Trăiți după porunca lui Dumnezeu, nici un uz, nici un abuz de beutură alcoolică.

Numai așa veți sluji lui Dumnezeu, așa veți servi binele vostru propriu și așa veți îndeplini porunca destinului românesc.

Naționalism biopolitic

de **Dr. Ovidiu Comșia.**

Biopolitica e știința care se bazează pe trei adevăruri fundamentale: ereditatea, variațiunea și selecțiunea. Finalitatea spre care tinde e sporul numeric și calitativ al valorilor umane, selecțiunea strictă a individului în virtutea capacității lui biologice primită ca zestre străbună, precum și crearea unei ambianțe sociale care să permită cea mai bună dezvoltare a individului, pe temeiul resurselor lui interioare. Luată ca știință în sine, biopolitica are un caracter general, căci adevărul biologic pe care se fundamentează precum și finalitatea spre care tinde sunt comandamente biologice independente de loc și timp. O confuzie ce se repetă constant ne obligă mereu să venim cu o precizare. E confuzia ce se face între biologie și fiziologie, între ceea ce aparține vieții ca fenomen universal și între ceea ce aparține organismului individual, ca chimism vital, ca funcțiune a sistemelor și organelor ce-l compun. Biologicul încheie în sine fenomenul cuprinzător al vieții. El nu exclude de loc viața sufletului, ei dimpotrivă o întemeiază pe realități apriorice: ființa umană în ansamblul structurii sale.

Biopolitica nu e o politică militantă. Programul ei nu se confundă cu acela al unui partid definit cu aspirații la putere temporară. Ea stăruie mai presus de partide și, depășind prezentul culege valorile umane pentru a le spori și desăvârși în viitor. Astfel concepută, biopolitica nu are în sine nimic din provizoratul mișcărilor politice; programul ei e permanent ca și adevărul pe care se întemeiază, ca și necesitatea desăvârșirii omului și crearea elitelor conducătoare. Calitatea ei de știință generală, cu măsuri de guvernământ egale pentru întreaga populație a unui stat, indiferent de proveniență și origini etnice, și-o poate păstra biopolitica acolo unde procesul istoric, vechimea evoluției într'un ritm, nestânjenit au desenat de mult pe cel merit să conducă. Și, desemnându-l i-a acordat de mult indiscutabila suveranitate în Stat. Interesul Statului respectiv nu poate fi altul decât propășirea generală. Această propășire nu trebuie întârziată, stânjenită sau umbrită de validitatea biologică redusă a elementelor streine de etnia dominantă. Măsurile de selecțiune pe baza capacității interioare se vor adresa deci tuturor cetățenilor.

Intr'o țară ca a noastră, în care neamul băștinaș a îndurat de veacuri o nemeritată aservire și căruia numai nebănuita lui vigoare străbună i-a asigurat dăinuirea și triumful final, în fața daunelor civilizației prin care trecem, progresul nostru nu mai poate fi încredințat unei evoluții caline eșalonată în timp. Întărirea noastră ca neam trebuie să adopte mersul grăbit pe care ni-l pretinde împrejurarea.

De aceea biopolitica, știința românească, în realizarea programului ei s'a fixat dela început asupra etniei noastre. Și, e firesc să fie așa. E firesc să ne luminăm mai întâi drumul nostru căci altfel s'ar putea să ne stângem luminând pentru alții. Pentru noi, biopolitica, înainte de a deveni universalistă, vrea sporul numeric și calitativ, al neamului, ocrotirea elitelor românești de azi, de mâine și de totdeauna, păstrarea și ameliorarea potențialului nostru biologic; o evoluție disciplinată de tradiția și credința străbună. Forma de guvernământ acceptată de ea, e aceea care ține cont de necesitățile aderente de ființa neamului. Formele ce s'au alternat la noi în răstimpul de după unire nu au făcut decât să îmbrățișeze modele streine, fără însă să înceree odată măcar adoptarea unui sistem copiat după fizionomia neamului nostru, dublat de sforțarea de a traduce în concret desăvârșirea esențelor românești.

Procedând astfel, biopolitica nu poate fi deloc obiectul vreunui reproș. Ea nu vrea decât grăbirea sporului nostru numeric și calitativ, apoi selecționarea valorilor noastre autentice. Fără să ostracizeze minoritățile fără să ridice ziduri în drumul evoluției lor naturale, ea pretinde doar nivelarea anumitor privilegii ce stau în calea evoluției noastre.

Acesta e un nou naționalism; naționalism întemeiat biologic pe eternitatea legilor vieții. El se substituie vechiului naționalism de gen patriotard care la noi, ca și în alte părți, istovea în vorbe ceea ce ar fi trebuit modelat în fapte. Un naționalism care se satisfăcea prin teoria pură proclamată ocazional, ca și când simpla invocare a vigoarei etnice din trecut și prezent, ar fi suficientă pentru păstrarea ei viitoare, sau, ea și când elogiul adus însușirilor sufletești ale neamului ar fi cheazăta eternizării lor în veac.

Plasat într'un peisaj biopolitic naționalismul vorbeii devine un naționalism al faptei. Optimismul necontrolat devine cercetare obiectivă, mirajul cedează adâncirii realității. Omul primește menirea pe care i-a creat-o calitatea plasmii străbune și pe care și-o desăvârșește singur prin sforțare și credință. Conceptului individual i se substituie cel familial, căci izvorul vieții ce va să vină e familia și nu individul.

Naționalismul înlănțuit de politica vieții, e naționalismul faptelor pure actuale, naționalism creator de energii și istorie, naționalism biopolitic.

O analiză a proporției căsătoriilor în România

de Dr. Petru Râmneanțu.

Căsătoria fiind actul prin care se consfințește o conviețuire, din care rezultă o familie, copii, drepturi, obligații sociale și morale, are o influență strânsă asupra numărului și caracteristicile viitoarei populații. Dintre aceste repercusiuni, aici ne interesează cele care se exercită asupra numărului populației și a cărei forță până în ultimul deceniu nu ne-a fost prea bine cunoscută. Astăzi avem exemple concrete, despre influența proporției locuitorilor, cari se căsătorește într'un an, asupra natalității. Iată unul. Germania, începând cu anul 1933, prin urcarea entuziasmului populației, prin formarea unei convingeri generale, că a trăi pentru urcarea potențialului ereditar al neamului e o însușire etnică care valorează mai mult decât un confort sau o plăcere prezentă și în urma promovării căsătoriei, prin acordarea de ajutoare pentru construcțiuni noi, pentru înzestrarea locuințelor și pentru îmbrăcăminte, a determinat o creștere numerică a căsătoriilor aproape necunoscută până astăzi. Influența urcării numărului căsătoriilor asupra natalității o observăm din tabela care urmează:

Evoluția căsătoriilor și a născuților vii în Germania

Anii	Căsătorii		Născuți vii	
	Cifre	Prop. la 1000 l.	Cifre	Prop. la 1000 l.
1932	509.591	7.9	978.161	15.1
1933	638.600	9.7	971.200	14.7
1934	740.200	11.1	1,198.400	18.0
1935	650.900	9.7	1,261.300	18.9
I. jum. 1936	286.680	8.5	658.772	18.6

Dela 1933, când a început politica Führerului, căsătoriile și-au urcat numărul față de anul precedent cu 130.000—230.000, iar numărul născuților vii a sporit cu 220.000—280.000.

Tot în acest sens avem un exemplu și dela noi. Cu datele nupțialității (proporția căsătoriilor la 1000 loc.) și ale natalității, pe ani 1931—35, din fiecare comună din Banat în parte, am găsit între aceste două fenomene demografice, o corelație, în sensul că, în satele cu nupțialitate mai urcată și natalitatea are o proporție mai mare și inversi

Din aceste considerațiuni, reiese prin urmare, că proporția nupțialității dintr'o țară merită multă atenție și din evoluția ei se pot trage concluziuni destul de valoroase referitoare la creșterea viitoare a populației.

Ea noi proporția căsătoriilor (aceasta e egală cu de două ori proporția căsătoriilor) dela 1920—36, atât în mediul rural, cât și în cel urban, a avut un mers de continuă descreștere, exceptând în mediul urban, unde în anii 1934—36, a crescut.

Evoluția căsătoriilor în România dela 1920—1936.

(Proporții la 1000 loc.)

Anii	Mediul	
	Rural	Urban
1920	28.8	18.9
1921	27.0	18.8
1922	22.4	17.2
1923	21.5	16.3
1924	19.9	14.3
1925	19.6	13.9
1926	19.9	14.9
1927	21.1	16.1
1928	18.7	16.5
1929	18.7	15.6
1930	19.2	16.2
1931	19.1	15.5
1932	19.6	16.7
1933	16.5	17.1
1934	18.3	18.9
1935	16.9	19.4
1936	17.9	20.0

Descreșterea progresivă din mediul rural, dealtfel parareță întru câtuva cu urcarea numărului de copii nelegitimi, ne arată că celula fundamentală a societății, care e familia, trece prin momente destul de nefavorabile. Pare deci că aceasta instituție nu e astăzi în satele noastre, atât de atractivă și respectată ca adineauri.

Considerând proporția nupțialității pe provincii, concluzia e aceeași: dela 1931—1936, a scăzut în oricare. Deși nu ne putem pronunța, că în vreo provincie ar fi scăzut mai mult, totuși constatăm că în intervalul considerat Transilvania, Banatul și Crișana-Maramureș prezintă cele mai scăzute proporții.

Evoluția căsătoriilor pe provincii dela 1931—1936.

(Proporții la 1000 loc.)

Anii	România	Oltenia	Muntenia	Bobrogea	Moldova	Basarabia	Bucovrea	Transilvania	Banat	Crișana-Maram.
1931	18.4	20.3	19.4	18.7	18.3	17.5	18.8	17.8	16.0	17.3
1932	19.0	19.6	20.9	20.0	19.4	19.2	20.3	17.5	14.4	17.3
1933	18.6	18.3	18.1	18.0	16.2	16.2	18.2	15.1	13.7	15.8
1934	18.4									
1935	17.4	18.4	20.1	16.4	17.5	15.4	18.0	16.0	15.2	16.9
1936	18.3	18.4	20.1	16.7	18.1	16.4	19.5	17.4	20.0	18.5

Numai Banatul în 1936, prin excepție și-a ureat simțitor proporția căsătoriilor. Nu știu dacă toată lumea e de acord, dar noi avem convingerea, că acest fapt înbucurător se datorește ecoului mișcării începută acolo de Asociațiunea noastră. Sperăm că și natalitatea acestei provincii de acum înainte va reacționa în consecință.

În rezumat, din exemplele redatc putem trage concluzia, destul de însemnată pentru noi, că nupțialitatea e un fenomen demografic asupra căruia se poate interveni, iar din nivelul și evoluția proporțiilor ei expuse în cele două tabele, reiese că la noi căsătoria trece prin niște momente când suntem nevoiți să determinăm o modificare. Acțiunea în această direcție desigur îi revine Asociațiunii noastre, unica care are forța morală să impună o mișcare de urcare a entuziasmului și de încredere în viitor.

„Astra“ în regiunea secuizată și pe frontiera de Vest

de Ion Breazu.

Problema Românilor desnaționalizați a ajuns astăzi pe toate buzele. Aproape nu trece zi în care să nu fie dezbătută, cu mai multă sau mai puțină competență, în periodicele noastre. În timpul din urmă au apărut chiar publicații consacrate exclusiv ei. Numeroase studii și cercetări au încercat să arate dedesubturile și realizările, într'adevăr impresionante, ale diaboliceului plan de desnaționalizare, conceput de regimul de tristă memorie, îngropat definitiv în 1918. Guvernul țării și-a însușit și el problema și a început să treacă la fapte. Partidele politice și-au așezat-o în programul lor de guvernământ. Un plan al unuia din marile noastre partide, dat la iveală în timpul crizei de guvern promite „o grijă specială pentru Românii desnaționalizați“. Bisertele noastre naționale și numeroase din instituțiile particulare s'au așezat, sau promit să se înștrule în lupta aceasta de luptă pentru readucerea la matca etnică a răătăcilor.

Dacă acest act de restituire a unui rapt revoltător din patrimoniul nostru etnic a intrat astăzi în conștiința noastră publică, în așa măsură, încât a nu ține seamă de el înseamnă aproape o trădare națională, aceasta se datorește înainte de toate „Astrii“. O spunem cu riscul de a fi acuzați de lipsă de modestie, dar cu satisfacția de a ne fi îndeplinit o imperioasă îndatorire față de neam și de a fi dat ascultare glorioasei tradiții a Asociațiunii.

Niciodată „Astra“ nu s'a lăsat furată de orgoliul de a rezolva ea *singură* această mare problemă națională. În momentul când s'a gândit să-i acorde o grijă specială, Asociațiunea a știut înainte de toate să o așeze în dreaptă lumină, printr'un studiu temeinic și obiectiv, să o ridice în

conștiința publică, să asigure continuitatea unui plan de acțiune și să supravegheze ducerea lui la îndeplinire, în conformitate cu interesele superioare ale etnicului nostru. „Astra“ avea dreptul să râvnească la acest rol, în urma prestigiului ei, aproape secular, de luptăfoare desinteresată pentru apărarea și îmbogățirea patrimoniului nostru național și prin faptul că este singura societate din care sunt eliminate neînțelegerile confesionale și politice, atât de dăunătoare în acțiunile de grabnică și imperioasă redresare etnică.

O parte din aceste ținte au fost atinse. Pentru atingerea și a celorlalte, „Astra“ va lupta cu toată energia, fiind sigură că numai îndeplinind acest rol acțiunea va fi încoronată de succes.

Intrucât privește înfăptuirile pe teren, Asociațiunea s'a adresat înainte de toate despărțămintelor ei din regiunea secuzată. Ele au fost reorganizate, îndrumate la studiul sistematic al problemelor de pe teritoriul lor de activitate, stimulate fără ostoyre la muncă. Conducătorii lor au avut în conferințe periodice sub conducerea dlui președinte Dr. Iuliu Moldovan, în care au raportat asupra dificultăților pe care le întâmpină și a realizărilor atinse, căutând să se încadreze într'un plan unitar de muncă. Apelurile noastre repetate au fost ascultate. Rapoartele noastre generale din ultimii ani ne dau dreptul să așezăm despărțămintele din această regiune în rândul celor mai active, să ne mândrim cu ele, dându-le și altora de exemplu. O sensibilitate care reacționează deosebit de viu la problemele etnice a luat locul marasmului inconștient de acum câțiva ani din această regiune. O dorință aprigă de a ridica biserial, școli și case culturale, de a organiza școli țărănești, de a ține conferințe și cursuri pentru cei ce și-au uitat limba.

Ultima conferință a președinților de despărțăminte din această regiune a dovedit-o cu prisosință aceasta. Ea a avut loc în ziua de 9 Sept. a. e. la Brașov, în primitoarea casă a despărțămîntului nostru din această localitate. Au luat parte la ea, pe lângă președinți și delegați din aproape toate despărțămintele centrale și de plasă ale regiunii, dnii Insp.

gen. Silviu Țeposu și Director general N. Ionescu, reprezentanți ai Ministerului Instrucțiunii, dl Tiberiu Brediceanu, membru în comitetul central al „Astrei” și dl Dr. Sabina Manuilă, Directorul Institutului de Statistică. Sub conducerea dlui Dr. Iuliu Moldovan, președintele „Astei”, debaterile au ținut înainte de toate la stabilirea programului de muncă din acest an. Am asistat la o splendidă emulație de promisiuni: școli țărănești pentru bărbați și pentru femei, cursuri în limba română pentru desnaționalizați, înmulțirea cercurilor culturale, reintroducerea portului, dansului și cântecului românesc, întemeierea de organizații școlimănești. Nu înșirăm aici aceste promisiuni deoarece ne place să încredințăm la răbojul nostru înainte de toate înfăptuirile. Ceea ce nu înseamnă că n'am avea încrederea în ducerea lor la îndeplinire. Realizările de până acum ne dau această încredere. Ținem să subliniem însă marea utilitate a acestor conveniri periodice. Ele inaugurează o metodă nouă în activitatea „Astei”. Cel care iau parte la ele se întorc pe teren reconfortați sufletește, convinși că munca lor se încadrează într'un plan bine articulat, cu rezultate evidente unanim recunoscute. Exemplele bune devin astfel contagioase, inițiativele se generalizează cu mai mare ușurință.

Pe frontiera de Vest a țării situația elementului românesc prezintă aspecte mult mai grave, reclamând o intervenție mai urgentă și mai energică. Și acolo avem un mare număr de desnaționalizați, rezultat al unui plan tot atât de sistematic și de bogat în rezultate, ca și cel din Regiunea securizată. Foarte puțini din acești fii ruși dela trunchiul neamului au revenit la românism, în afară de după Unire. Dimpotrivă, se pare că în loc să facem recuceriri, îngroșăm numărul desnaționalizaților cu elemente noi, pierdute în urma inconștienței noastre și uneori drept rezultat al unei acțiuni stăruitoare a minoritarilor. Deosebit de grav este însă faptul că aici se adaugă la problema desnaționalizaților cea a Românilor cu o conștiință etnică șovăitoare, gata oricând să intre în compromisuri cu minoritarii, admirându-le cultura, îndrăgindu-le limba și obiceiurile, amentințați deci în orice moment să se piardă în masa maghiară. Și

nu numai satele prezintă astfel de defectuini, ci și orașele, unde fac ravagii în deosebi căsătoriile mixte, mult mai numeroase decât se crede de obicei. Dela Timișoara până la Sighet problema prezintă, mai ales la orașe, același aspect îngrijorător pentru noi. Aici unde sensibilitatea etnică ar trebui să fie mult mai vie decât în interiorul țării, ea este mai adormită decât oriunde. Se găsesc Români cari consideră „naturală“ această situațiune, deoarece ne-am aflat pe punctul de contact între două mase etnice. Imensă răătăctire! Statisticile dovedesc cum de pe urma acestei stări „naturale“ noi am pierdut insule compacte de Români, nu pe urma unui proces firesc de osmoză etnică, ci drept rezultat al unui plan sistematic de desnaționalizare.

Iată câteva numai din motivele care au determinat „Astra“ să pornească lupta de trezire a conștiinței etnice de pe frontieră. Ea se află deocamdată în faza pregătitoare. Metoda întrebuintată este asemănătoare cu aceea care a dat bune rezultate în Regiunea secularizată: S'a procedat mai întâi la reorganizarea despărțămintelor, cărora li s'a dat îndrumări pentru studiul tuturor problemelor românești locale pentru ca pe baza acestui studiu să se ajungă la un plan de muacă care să fie ridicat apoi la rangul unei probleme de stat. În conferința ce a avut loc la Oradea în ziua de 12 Iunie a. c., la care au luat parte președinți și delegați ai tuturor despărțămintelor de pe frontieră, împreună cu reprezentanții bisericilor și ai altor instituțiuni din regiune, s'a luat contact cu datele problemei. Au fost angajați apoi raportorii pentru diferitele ei aspecte. Încă din această conferință am avut satisfacția de a constata că inițiativa „Astrei“ este îmbrățișată cu toată căldura, fiind considerată de-a-dreptul salvatoare. A urmat apoi conferința din 30 Octombrie a. c. în care s'au citit rapoarte documentate din partea reprezentanților celor două episcopi românești din Oradea (Pr. Cons. Eparh. Zah. Moga, din partea Episcopiei Ortodoxe) și Păr. Canonic Maghiar, din partea Episcopiei Unite), un raport extrem de interesant al dlui T. Neș, directorul liceului „Gojdu“ asupra „Conștiinței românești la graniță“, rapoarte asupra situației din Regionala Banatului (dl Tr. Topliceanu), jud.

Arad (dl Oct. Lupăș), Maramureș (Dr. V. Ilea), Bihor (Dr. T. Popă și Prof. Sălăjeanu), Satu-Mare (dl G. Barbul). Intrucât n'au putut lua parte la conferință, dnii A. Coza, Cornel Safta, și-au înaintat ulterior extrem de bogatele lor rapoarte, în-tâitul asupra „Situației economice (agrare) a elementului românesc la granița de Vest“, iar cel din urmă asupra „Situației elementului românesc din orașul și plasa Salonta“. Amândouă aceste conferințe au fost prezidate de dl Dr. Iuliu Moldovan, care a dat îndrumări asupra felului în care trebuie să se facă studiul realităților locale și asupra intențiilor „Astrei“. Materialul atât de revelator, intrat până acum, după ce va fi completat, va fi utilizat pentru redactarea planului de acțiune etnică pe frontieră. O adunare generală extraordinară a despărțămintelor din această regiune va desbata acest plan și va decide punerea lui în aplicare. Sperăm ca în primăvara viitoare steagul „Astreii“ să grupeze sub faldurile lui toate conștiințele românești de pe graniță, pentru a opri la timp o desagregare ce ar putea să ne fie fatală și a ridica acolo zidul nebiruit al răspunderii etnice, de care fortificațiile militare, în curs de executare, au neapărată nevoie.

Ceva despre anchetele economice și planurile de ridicare economică a comunelor din jud. Sibiu

de **Traian Suciu-Sibianu**,
inginer agronom,

Directorul „Serviciului agr.“, Sibiu.

Pornind dela adevărul unanim recunoscut astăzi de către toate cercurile cari se ocupă cu progresul cultural al poporului, că înălțarea morală, spirituală a sa nu se poate obține decât paralel cu ridicarea stării sale economice sau materiale, conducătorii despărțământului Sibiu al „Astrei“ și-au îndreptat în ultimii ani atențiunea și în această direcție, adică a ridicării economice a țaranului român.

În special mă voi ocupa în acest articol, solicitat de către distinși conducători ai comitetului de redacție al „Transilvaniei“, de anchetele economice ale despărțământului județean Sibiu al „Astrei“, începute în toamna anului 1935, de când subsemnatul funcționez în județul Sibiu, ca director al „Serviciului agricol“.

Asemenea anchete economice și planuri de ridicare economică s'au întocmit până în prezent în *trei* comune curat românești din acest județ și anume în: *Boița, Ghijasa de jos și Țichindeal*, urmând a se mai întocmi în primăvara anului 1937 și pentru comuna *Ilimbav*.

Ancheta și *planul economic de cinci ani*, întocmite pentru comuna *Boița* s'au publicat în „Buletinul Despărțământului Județean Sibiu al „Astrei“ pentru anul 1935—1936, pag. 116—127.

În ce constau aceste anchete economice și planurile de ridicare economică, alcătuite pe baza constatărilor făcute?

În primul rând, prin „Cercurile culturale“ ale despărțământului și prin autoritatea comunală, populația satelor alese pentru a fi cercetate, a fost pusă în cunoștința efectuării anchetelor, persoanele care vor veni în comună, zilele respective și scopul ce se urmărește prin acele anchete.

În ziua sau zilele (unele anchete au durat 2—3 zile) fixate pentru ancheta economică respectivă, însoțit fiind de către dl profesor Nic. Martin, vicepreședintele despărțământului, de Sf. Sa preotul I. Hanzu din com. Căcova-Sibiului, un adevărat Popa Tandu al comunelor din vecinătatea Săliștei și un pomicultor fanatic și cu experiență necontestată de aproape 40 de ani, precum și de președintele „Cercului cultural“ local de d-nii învățători, primarul și notarul comunei, etc., am vizitat pe rând și în mod amănunțit câte 30—40 gospodării țărănești, atât din cele mai fruntași, cât și din cele mai codășe (sărăcăcioase), ca și din cele de mijloc, notându-mi peste tot starea generală a exploatajilor, a vitelor, a grădinei de pomi, de legume, a caselor de locuit, a grajdurilor, coțelilor, gunoiului etc.

După aceea am cercetat hotarul comunei cu starea culturilor agricole, a pometurilor, a rânduiri plantelor, a modului în care se fac muncile agricole, arăturile, sămănăturile, fânețele, trifoiștile, gunoirile, etc., notându-mi, asemenea, toate constatările bune și rele.

Pentru obținerea tuturor datelor statistice economice necesare la întocmirea planului de ridicare economică, ne-am servit de un *chestionar* amănunțit, aflat gata tipărit la „Camera de Agricultură“, care a fost lăsat pentru conștincioasă completare președintelui „Cercului cultural“, sprijinit de notarul și primarul comunal.

În posesiunea întregului material informativ, adunat în modul arătat mai sus și bine verificat de noi, am procedat la sistematizarea lui și la elaborarea planului de ridicare economică a comunei respective, care, ulterior, a fost citit, discutat și aprobat într'o următoare ședință a comitetului despărțământului.

Planul de ridicare economică pus astfel bine la punct a fost, iarăși, citit și tălmăcit pe înțelesul tuturor, într'o *adunare a gospodărilor și gospodinelor satului*, convocată într'o zi de sărbătoare, în sala Școalei primare sau a „Casei culturale“ și încredințat astfel intelectualilor și fruntașilor satului, în cap cu dl președinte al „Cercului cultural“, spre executare, printr'o stăruitoare și neobosită persuasiune.

Pentru ca populația satului să fie cât mai impresionată și conștientă de însemnătatea planului de ridicare economică și de binefacerile materiale și, inclusiv și morale ale îndeplinirii sale, citirea și explicarea programului s'a făcut în cadrul *solemn* al unei *întreineri* a tuturor fruntașilor săteni, la care au luat pe rând cuvântul : dl președinte al „Cercului cultural“ local, urând bun-venit reprezentanților despărțământului „Astrei“ din Sibiu, dl președinte al despărțământului S. Țeposu, dl secretar general I. Dragomir, Sf. Sa preotul I. Hanzu, dl profesor N. Martin etc., cari, în cuvinte bine simțite, au arătat însemnătatea unei mai raționale îngrijiri a pământului, a vitelor, pomilor etc. și a ridicării bune-stări materiale și spirituale, prin această raționalizare a agriculturii.

În fine un exemplar al planului de ridicare economică fu predat dlui președinte al „Cercului cultural“ local, care va urmări în de aproape executarea lui, secondat de intelectualii și oamenii de bine ai satului, în special de aceia, cari sunt familiarizați cu cultura pământului și cu problemele economice, ca : învățătorii și preoții, cari au participat la cursurile agricole și pomicele de popularizare, ținute în anii trecuți de specialiștii „Camerei“ și ai „Serviciului agricol“, cu concursul cunoscutului pomicultor preotul I. Hanzu din Cacova-Sibiului și cu asistența specialiștilor „Serv. agricol“, ori de câteori necesitatea o cere.

Referindu-mă la cazul concret al comunei *Boița*, al cărei plan de ridicare economică s'a pus în aplicare încă din toamna anului 1935, se constată că — în urma pregătirii terenului prin săparea în condițiuni ireproșabile a gropilor necesare, — s'au plantat în primul an 1936 în hotarul comunei, în regiunea potrivită pomiculturii, peste 5000 de pomi altoiți, în special meri, din cele mai bune varietăți, aduși cu însemnate subvenții, acordate atât de despărțământul „Astrei“, cât și de Prefectura județului și „Camera agricolă“ (la intervenția primarului comunei sprijinită personal de dl președinte și vicepreședinte al despărțământului) iară pentru anul al 2-lea 1937 s'au luat din vreme măsuri pentru a se face lucrările pregătitoare necesare pentru răspândirea culturii zarzavaturilor, a inului și cânepii aproape inexistente în comună și continuarea plantațiilor de pomi roditori, urmând ea în anii următori să se intensifice cultura plantelor de nutreț, înlocuirea soiurilor de cereale (în special grâu și porumb) și a cartofilor cu varietățile timpurii, potrivite solului și climatului aspru al regiunii și la ameliorarea animalelor domestice din toate speciile, astăzi atât de degenerate și rău hrănite și îngrijite.

Bine înțeles că *raționalizarea* preconizată de noi în toate domeniile economice ar putea fi mult mai ușor și mai repede obținută dacă mijloacele materiale ale „Astrei“, Prefecturii, Camerii, etc. ar permite îmbunătățiri tehnice sistematice și în măsură intensivă, ca : schimbarea totală a întregii cantități de sămânță de grâu, porumb, cartofi, etc. sau a tuturor reproducătorilor masculi, cari nu corespund etc., însă asemenea mijloace nu există și nu sunt posibile, în actuala criză generală economică.

De aceea conducătorii despărțământului județean Sibiu al „Astrei“, dându-și seama de imposibilitatea (și chiar imoralitatea, în ziua de azi) a acordării unor subvenții masive în scopul ameliorării economiei agricole a sătenilor unor anumite comune românești din județ, preconizează obținerea acelei ameliorări, pe cât posibil, numai prin mijloace proprii, cari nu constau — în esență — decât din încordarea conștiință a forțelor fizice și spirituale ale gospodariilor satelor noastre, în scopul unic al măririi cantitative și calitative a producției solului de care dispun.

În fine, ca încheiere a articolului, țin să menționez că în una din ultimele ședințe ale comitetului despărțământului jud. Sibiu al „Astrei“, la propunerea dlui Dr. I. Stoichița, inspector general sanitar s'a hotărât ca *anchetele și planurile ce vor mai face în viitor în comunele românești să nu mai fie izolate, îmbrățișând numai problemele economice, ci ele să fie întreprinse împreună și în de [comun acord cu domnii medici umani și chiar cu cei veterinari, cari se pun la dispoziția „Astrei“ și a ridicării sătenilor noștri în toate domeniile.*

Despărțămintele noastre la lucru

„Astra“ Românilor din Banatul Jugoslav. Cei ce au avut norocul să asiste la adunarea generală a „Astrei“ dela Timișoara au adus, în cea mai scumpă tainiță a sufletului lor, o icoană înlăcrămată: Președintele nostru, dl Dr. Iuliu Moldovan, îmbrățișează, sărutând pe amândoi obrații, pe părintele Ion Mităr, pentru cuvintele atât de calde, rostite în numele „Astrei“ Românilor din Banatul Jugoslav. Marea majoritate a celor care aplaudau frenetic acest gest simbolic au auzit pentru întâia dată de existența unei „Astre“ la Români din Regatul vecin. În realitate, ea a luat ființă mai de mult, nu s'a putut remarcă însă printr'o activitate deosebită, din pricina unor neînțelegeri, care au împărțit în două tabere frați de același sânge și de același ideal. Iată însă că, abia la o lună după gestul dela Timișoara, „Astra“ Românilor jugoslavi ne-a mișcat pe toți printr'un eveniment care, avem nădejdea, că va fi săpat cu litere nepieritoare în viața Românilor din țara aliată. În ziua de 7 Oct. Comitetul central al acestei Asociațiuni a invitat la ședința lui dela Vârșeș pe dl deputat Dr. Alexandru Buloarcă, conducătorul ziarului *Nădejdea*, care împreună cu alți prieteni politici ai d-sale, din tabăra până acum ostilă „Astrei“, s'au înscris în Asociație, hotărând ea să îndepărteze orice dușmănte dintre frați și să lupte de acum încolo cu toții pentru „înaintarea poporului pe terenul culturii și economiei naționale“, după exemplul atât de elocvent și verificat de istorie al maicei lor bătrâne, „Astra“ ardeleană și bănățeană. S'a ales în această mare zi un Comitet de acțiune, cu participarea ailor douăzeci de membri, câte zece din fiecare tabără. Acest comitet va convoca, după trei luni, o adunare generală. Până atunci va face o vte propagandă la sate pentru înscriere de membri și organizare de despărțăminte și cercuri

culturale. Numerele ziarului „Nădejdea“, pe care le avem înaintea, vorbesc de descinderi, duminică de duminică, cu fanfare și cu mișcătoare cuvântări, ale intelectualilor fruntași între țărani din Banatul jugoslav. Părintele Adam Fiștea, președintele Comitetului de Acțiune, semnează în numărul din 21 Nov. al acestui ziar un mișcător apel, în care, după ce istorisește felul în care a luat ființă „Astra“ jugoslavă, exclamă înaripat: „Astra, cuvânt mareș, întrupare a idealului nostru, siguranța comorilor noastre și a virtuților străbune! Lumină, soare, înțelepciune și pace! Părinții și frații noștri pe lângă Tine și prin Tine s'au adăpat și luminat. Prin Tine, „Astra“, cei ce n'am putut fi învredniciți de căldura școlii românești, am învățat să ne cunoaștem trecutul, să muncim în prezent și să avem încredere în viitorul acestui neam oropsit“...

„Cu Dumnezeu înainte!“ — sunt cuvintele cu care Pr. Fiștea își încheie convingătorul apel. „Cu Dumnezeu înainte!“ — strigăm și noi dragilor noștri frași, reveniți pe drumul solidarității, jertfei și muncii pentru conservarea și mărirea neamului.

„**Șoimii Carpaților**“ încep un nou an de muncă. Organizația Șoimilor, una din mândriile „Astrei“, este în plin progres. Din raportul nostru general, publicat în *Transilvania*, s'a putut vedea cum despărțimintele care au înfiripat nucleee șoimănești s'au înmulțit, iar acelea care le-au avut din anii precedenți le-au dăruit și altor comune din județ. În vederea acestui proces de creștere, atât de îmbucurător, dl *Dr. Iuliu Hașieganu*, a invitat pe conducătorii Șoimilor la două conferințe de îndrumare, ce au avut loc la Cluj, întâia la 2 Nov. cu participarea comandantșilor din jud. Cluj, iar a 2-a la 21 Noembrie cu participarea comandantșilor din întreg Ardealul. Ambele conferințe s'au desfășurat într'o atmosferă de dragoste și entuziasm pentru idealurile organizației, idealuri care sunt scrise de altfel pe steagul „Astrei“, față de care atât comandantul suprem, cât și comandantșii județeni și-au manifestat neclintitul lor devotament. S'au luat dispoziții ca activitatea organizațiilor să fie unitară, continuă și energică. Un program de exerciții și cântece pentru acest an — ost distribuit tuturor nucleelor. Din circulara care însoțește aceste instrucțiuni desprindem punctul 17: Invităm pe toți comandantșii și membrii devotați ai organizației „Astra“—Șoimii Carpaților să colaboreze în mod sincer și frățesc la munca românească constructivă, la care ne-am angajat cu toții, sacrificând fiecare câteva ore pe săptămână pentru opera de culturalizare a satului, contribuind la ridicarea și prosperitatea țării noastre, care acum, mai mult ca oricând, are nevoie de cetățeni conștiințioși în toate faptele lor. Conducerea centrală aduce mulțumiri tuturor organizațiilor care au înțeles să sacrifice nu numai timpul lor prețios pentru ridicarea prestigiului societății noastre, dar au adus și jertfe însemnate, oferind pentru munca obștească zile de lucru sau chiar ajutor bănesc. Am dori ca și în acest an organizațiunile să înscrie în programul lor sacrificii, fie ajutând familii sărace, oferindu-le munca cu brațele, fie să întreprindă acțiuni de interes obștească.

Ne-am bucura ca acest nobil îndemn să trezească ecou nu numai în inima Șoimilor, ci a tuturor muncitorilor în ogorul „Astrei“.

Realizări și proiecte din Târnava-Mare. Despărțământul nostru central din Sighișoara are în frunte pe intelectualul entuziast, *Horia Teculescu*, colecționar harnic al tuturor urmelor românești, nu numai din acest ținut al Târnavelor, atât de autentice și de bogate, ci și din alte părți de românism, pe unde l-a purtat neostoita lui patimă de a cunoaște. Volumul d-sale *Pe Târnave 'n jos. Oameni și locuri* (Sighișoara, 1934) este un ghid al acestor vestigii strămoșești și al frumuseților locului, care ar trebui luat drept pildă de foarte despărțăminte noastre. A scoate din uitare valorile românești de pretutindeni, fie ele cât de modeste, este doar unul din rosturile „Astrei“. În acest volum se găsesc câteva clișee în care sunt reproduse plăci și monumente, ridicate de întreprinzătorul președinte al despărțământului de Sighișoara, în numele „Astrei“, sau al liceului pe care îl conduce cu atâta pricepere. Într-o a doua ediție a acestui interesant volum autorul va trebui să înmulțească numărul clișeelelor cu plăcile și monumentele ridicate de atunci încolo. Chiar acum stau gata să fie desvelite trei busturi în bronz: al lui Nicu Filipescu, care va fi așezat la Rupea și al lui Ilarie Chendi și Zaharia Boiu, ambele datorite Sighișoarei. Ele sunt toate trei opera tânărului sculptor de mare talent, Ion Vlasiu. Alături de catedrala sfințită în această toamnă, care este o adevărată podoabă arhitectonică a acestui frumos oraș, cele două monumente vor aduce aminte trecătorilor de vrednicia acestor doi înaintași ai condeii și ai cuvântului. Și Horia Teculescu nu se mulțumește cu atât. Gândul lui este să înzestreze Sighișoara cu un palat cultural al „Astrei“, în jurul căruia să se grupeze toată activitatea culturală românească din acest centru de mare viitor. O mare parte din fondurile acestui palat au fost strânse. Zidurile lui vor fi ridicate în curând. Horia Teculescu nu se sperie de dificultăți, oricât de mari ar fi ele...

Al doilea despărțământ din acest județ, care merită să fie da pildă și altora este Mediașul condus de dl *C. Mușlea*. Despre realizările d-sale am mai avut prilejul să vorbim. Noul an de muncă a fost început de d-sa cu puteri și nădejdi crescute. Unirea Ardealului a fost serbată de către „Astra“ locală cu participarea tuturor satelor din jur, în mare însuflețire și încredere în destinele neamului. Printre cei cari au fost invitați să înalțe sentimentele miilor de țărani ce umpleau vasta piață a Mediașului, era și dl *Dr. Gh. Preda*, vicepreședintele „Astrei“. Echipa de Șoimi, întemeiată în primăvara trecută, va fi întrebuințată pentru descinderi la sate. Un proaspăt nucleu șoimănesc a luat de altfel ființă în satul Dârlos, unde hărnicia și priceperea dlui *I. Goștean*, învățător-director a atins realizări culturale cu totul originale, despre care sperăm să avem prilejul să vorbim în curând. Școala pentru țărane dela Mediaș va continua și în acest an. O școală pentru muncitori și muncitoare este în pregătire. O echipă de diletanți va cutreera satele despărțământului cu piesa *Răsărit de soare* de N. Boteriu. Dacă dl Mușlea s'ar bucura de o mai largă înțelegere și colaborare din partea intelectualilor din loc, ar atinge rezultate care l-ar așeza între întâiele noastre despărțăminte. Atâta dragoste pentru „Astra“ și dorință de înfăptuire freamătă în tânăra d-sale inimă.

I. Br.

Material informativ și cronică.

Trei sferturi de veac dela întemeierea „Societății pentru cultură și literatură română din Bucovina. Nu poate fi bucurie mai mare pentru un om al culturii decât constatarea că și instituțiile noastre încep a se închea pe baza unei tradiții tot mai adânci. Aniversările sunt de aceea prilejuri de binevenit popas și de meditație în marginea statorniciei străduințelor noastre spirituale. După împlinirea nu de multă vreme a 75 de ani dela întemeierea „Astrei“, a venit acum rândul soarei ei „Societatea pentru lit. și cultură română“ din Bucovina, care-și sărbătorește de asemeni trei sferturi de veac dela înființarea ei prin indemnul lui Ion G. Sbierea în 1862 ca președinte fiind ales Alecu Hurmuzachi, din acea vestită familie ce a însemnat fermentul naționalismului românesc din Bucovina.

Condusă astăzi de energia tânără și înțeleaptă a profesorului Nandriș, „Societatea“ bucovineană și-a dovedit de curând utilitatea proiectând construirea unui Palat cultural a cărei temelie a și fost pusă și sfințită. Cuvântul de omagiu al „Astrei“ purtat și de data aceasta de entuziasmul neobosit al vice-președintelui nostru — dl Gh. Preda — a adus pe meleagurile Rucovinei o solie de pace și unitatea sufletească, așa cum numai convingerea adâncă și sinceritatea acestui conducător o poate exprima.

O mână frățească însoțită de toate urările noastre pentru o activitate rodnică, întindem „Societății din Bucovina.

Al. D.

Profesorimea secundară din Cluj la „Astra“. Subliniem aci un eveniment care s'a produs în cadrul despărțământului din Cluj și care a în-

viorat din nou puterile „Astrei“. 220 de profesoare și profesori din învățământul secundar al Clujului au fost primiți în mod solemn de către președintele desp. Cluj, cu prilejul zilei Unirii ca să activeze la „Astra“. Președintele „Asociației Prof. secundari“ a rostit o entuziastă cuvântare oferindu-ne forțele tinere ale organizației. Desprindem din înțeleptele sale cuvinte următoarele:

„Trebuie o neîntârziată reconcentrare a forțelor în vederea unei muncii sistematice și eficace, prin o operă temeinică de luminare și organizare. Această operă îi revine tot bătrânei „Astra“.

Date fiind considerațiunile pe cari mi-am permis a le face, precum și rodnică activitate ce o desfășurați Dv., Domnule profesor Hațiegan, în cadrele „Astrei“, noi profesorimea secundară din Cluj am hotărât, în adunarea noastră generală dela 12 Nov. 1937, să ne înscriem în bloc în „Astra“. Ca urmare a hotărârii luate, azi ne prezentăm cu toții în fața Dv., a conducerii despărțământului Cluj al „Astrei“ și Vă rugăm să considerați întregul corp didactic secundar din Cluj mobilizat în serviciul „Astrei“ și al culturii românești.

Doresc ca hotărârea noastră, adusă la îndeplinire azi în ziua Unirii, să aibă semnificația justă și să constituie un puternic indemn și pildă pentru toată profesorimea din Ardeal.

Să trăiască „Astra“, veșnic luminoasă pe cerul culturii românești.“

Dl prof. Iuliu Hațiegan, președintele despărțământului Cluj, a răspuns emoționat printr'o cuvântare din care cităm de asemeni:

„La această trăire în mijlocul satelor vă angajați azi Domniilor-Voastră scumpe Colege-scumpe colegii aici în templul „Astrei“. Vă angajați

la o trăire în mijlocul neamului, iar această trăire în națiune însemnează serviciu și sacrificiu voluntar. Serviciu însemnează o muncă fără nici o remunerație bănească, însemnează oferirea timpului liber pentru munca de luminare. Iar sacrificiu însemnează oferirea averii tale, sângele tău, pentru realizarea marilor necesități ale colectivității naționale. Serviciu și sacrificiu însemnează deci, oboseală și privațiune, căci numai simțind acestea poți să spui că ai făcut mai mult decât o slujbă plătită și că ai dat dela tine, din curaj și din agonisirea ta, contribuind astfel la augmentarea bunului comun.

Bine a-ți venit în vremile cele mai critice în mijlocul nostru, voi, dascăli ai neamului. Ca să reușim în munca comună, se impune să avem în fața noastră totdeauna testamentul cultural al marelui întemeietor Șaguna: „Perseverență de fier și sacrificiu din inimă“. Avându-le acestea, să plecăm voioși pe drumul ce duce la înălțarea neamului nostru. Așa să fie. Cu Dumnezeu înainte !“

Conducerea „Asociațiunii“ exprimă și pe această cale profesorilor secundari grațitudinea ei pentru gestul de o semnificație atât de nobilă pe care l-au săvârșit. *Al. D.*

*

„Tăticeul“ Masaryk — propagandist cultural. Vor fi la locul lor, în cronica aceasta culturală, câteva rânduri în cari va fi vorba despre marele organizator, președintele-întemeietor Toma Garrigue Masaryk, „tăticeul“, cum îl intitula, plin de respect și iubire, poporul cehoslovac.

În Nr. 6 din 1934 al acestei reviste am publicat un lung articol, în care vă găsiți celitorul descrierea pe larg

a „Institutului Masaryk pentru educația poporului“.

„Tăticeul“ era dușmanul cel mai declarat al frazei. Încă de prin 1910 îl caracteriza prof. Hanuș Ielinek astfel, la cursurile dela Sorbona: „Nu în parlament(ul austriac), nici în fața mesei verzi se va decide problema cehă, ci la noi, în satele, în orașele, în școlile noastre. Să lucrăm, să lucrăm serios, fiecare în meseria sa; să ne dăm silința să avem în comunele noastre o administrație model; în școlile noastre profesori și clase model și atunci n'avem să ne temem de nici o dușmănie a guvernelor (austriace)“. Munca pozitivă, concretă, elanul pentru o muncă constructivă — iată ce a cerut Masaryk în viața sa întregă și apelul acesta a fost de multeori interpretat greșit, în totul luptelor din întâia etapă a vieții sale, din partea unor adversari cari dădeau mai multă atenție frazelor sforăitoare, tantamului demagogic. Insultat, batjocurit, Masaryk nu și-a pierdut sărită, ci declara respicat: aceasta este cărarea de care sunt convins că este cea ducătoare la țel !

Câteva indicii servească aici drept busolă pentru activitatea aceasta prodigioasă de propagandist social-cultural.

Când s'a apropiat ziua nașterii fostului președinte-întemeietor Masaryk — împlinea 75 de ani — a publicat presa cehoslovacă următoarele : „Cinstiți ziua nașterii, de 75 de ani — a președintelui Republicii, cu donațiuni pentru fondul răposatei soții a președintelui, ca să se ridice un sanatoriu pentru copii“.

Scriind acestea știa presa cehoslovacă cumcă pricinuește o bucurie conducătorului, lucrând în spiritul său.

Atmosfera din familie: Care a fost întâlul discurs al fiicei preşedintelui, dş. Dr. Alice Masaryk, în parlament? „Nu ne trebuie vorbărie — a fost înţelesul cuvântării celei scurte. — „De aş putea să vă aduc în elpa de faţă pe un biet *copilaş bolnav*, pentru care pledez eu acum, să vi-l arăt aici, ca să vedeţi cu ochii dvoastră proprii durerea omenească întrupată. Misiunea mea de astăzi este aceasta: daţi-vă, deputaţi dvoastră, învoirea să ridicăm sanatorii pentru copiii, cari — în lipsa laptelui, în lipsa cărnii, în lipsa îngrijirii de tată — au tânjit, s'au bolnăvit, e primejdie să cadă pradă flagelului ofiteei! ...nu târăgănaşi, nu deliberaşi... treceţi droiectul meu, ca în două-trei săptămâni să se ridice primul sanator pentru tuberculoşi, aşă, cum am plănut“.

*

Una din maximele lapidare, caracteristice, ale fostului preşedinte Masaryk, a fost: „Dacă spun că sunt ceh — trebuie să am un *program cultural*“.

„Programul cultural“ l-a compus în toată complexitatea sa, până în cele mai mici amănunte şi a avut de multe ori marea satisfacţie ca glasul său să fie ascultat.

Aprorape în fiecare an era întrebant de gazetari cari se mai gândesc şi la altceva decât la scandaluri — asupra *lecturii predilecte* şi numai că apărea în galantarele librăriilor cartea cehă sau traducerea, de era vorba de o operă streină, cu banderola: „*lectura anului, recomandată de „tăticul*“ — cărţi serioase, cărţi vrednice de cefit.

Directorul „Institutului francez“ din Praga, în vorbirea sa comemorativă, arată cum Masaryk iubea cultura franceză, dar cu unele restricţii

pe cari nu le tănuia de loc: *Paul Bourget* îi era prea „aristocratic“, iar *E. Zola* cu romanele sale naturaliste îi inspira „groază“, din cauza „tendinţelor romantice-naturaliste“ duse *la extrem*. Literaturii îi cerea Masaryk un oareşcare cumpăt şi o *compătimitare socială*, îmbrăcată în formă *artistică*, de sigur.

Acelaş desiderat avea şi faţă de *cinematograf*. Odată pe săptămână, în Castelul său dela Lany, se da câte o reprezentajie de cinematograf, la care participau, pe lângă întreagă familia preşedintelui, cu preşedintele în frunte — toşi subalternii, funcţionari cu familiile lor, cu copiii, chiar şi servitorimea. Filmul recomandat de „Tăticul“ era lansat mai apoi, ca având deosebita aprobare a idealului *dictator cultural*.

Caracteristic pentru „Tăticul“ Masaryk este cum a împărjit, când a implinit 80 de ani, un dar de 20 milioane de coroane cehoslovice, strâns din cotizaţii publice.

S'a gândit la şomeri. Ca să le potolească setea, le-a dat lapte pentru familiile lor (2 milioane). Deoarece în Slovacia *condiţiile edilitare* au lăsat de dorit, a pus la dispoziţia unui comitet special 1/2 milion pentru studierea condiţiilor edilitare, a relaţiilor existente la *locuinţele* şi la *populaţia* din Slovacia. *Orfelinat* şi „convict“ p. societ. funcţionarilor de Stat 1 milion. Unei societăţi muncitoreşti germane i-a dat 100,000 pentru *sănătatea publică*. 2 milioane şi 1/2 a dat pentru înfiinţarea unui *Institut* încredinţat cu scrutarea *cancerului* şi cu tămăduirea lui. 2 milioane pentru un Institut împotriva boalei *lupus* (ofitea de piele). 2 milioane pentru înfiinţarea unui pavilion pentru *tuberculoza chirurgicală*. 1/2 milion pentru studiarea şi tămă-

duirea „boalei minerilor“ (cancerul la plămâni) din loachimov, unde se află radiul.

Urmează *științele și literatura*: pentru editarea operelor marelui învățat ceh *Dobrovsky* — Societății științelor din Praga — 1 milion. Pentru editarea operelor lui *Šafarik*, societății cu acelaș nume din Bratislava — $\frac{1}{2}$ milion. „*Matifei slovace*“ („Astrei“ slovace) din *Turciansky Svieti Martin*, pentru studierea *dialectelor slovace* și editarea unei dialectologii a Slovaciei — $\frac{1}{2}$ milion. „Muzeului“ societății 200.000. „*Bibliotecii Masaryk*“ din Praga. Urmează: societăți germane, maghiare, (de istorie, culturale), rusnicee (Rusia Subcarpatică), școli populare.

După cum vedem: donatorul s'a gândit la instituții de *binefacere*, la instituții *sanitare*, la instituții *culturale*, contribuind astfel la prosperarea lor.

S'ar putea aduna mănunchiu zeci și sute, mii de *fapte* de acestea, în favorul tezei: președin ele *Masaryk* a fost un *realist-idealist*, un ideal dictator cultural-social. Terminăm această scurtă cronică cu câteva citate despre *alcoholism* și *egalitate* cari ar putea prea bine să servească drept puncte de plecare conferențiarilor noștri — parafrazându-le.

„Fără de *cârciumă* este existența omului din toate punctele de vedere mai frumoasă. Omul care nu bea, având toate simțurile în prospătatea lor, descopere în viață, în natură, în societate, în lucrările sale atâta frumusețe de care nici că visase în aburii alcoolului său!“

„Sărăcia e adeseori cauza alcoolismului, dar, într'o măsură și mai considerabilă, este alcoolul cauza

sărăciei! Acel care bea se sărăcește pe sine însuși, nu pune nimic laoparte, ca să cruțe, trăiește afară de familia sa și ajunge un străin pentru ea, își uită de trebuințele familiei sale, nu simte decât o trebuință: de a-și sătura pasiunea și o sfârșește, în mod necesar, prin a cădea în mizeria materială, cu familia sa cu tot“.

„*Nu recunosc egalitate absolută*. Nu că nu ași dori-o, dar experiența mă învață că oamenii nu sunt egali între dânșii, nici în ce privește țaria, nici în ce privește darurile naturale, nici în privința celor înconjurătoare. Nu poate fi, deci, vorba pentru orice reformă socială decât ca să obții *inegalitatea cea mai suportabilă*. Legea nu poate decreta decât egalitatea drepturilor, nici decât egalitatea valorilor“.

„Oamenii nu sunt egali între dânșii; inegalitatea există și va exista întotdeauna, fiecare o simte și aspiră, în consecință, ca să o vadă absolută. A spus-o deja Kant, că egalitatea nu însemnează nimic mai mult decât o doză tolerabilă de inegalitate. Este deci datorința noastră de a ne da osteneala ca această doză tolerabilă de inegalitate să se mențină“.

H. P. P.

Propaganda culturală în Cehoslovacia. Un editor de cărți, ceh, a avut un gând minunat: a răspândit în cerul cumpărătorilor cărților editate de el o *hartă* a țării. Cumpărătorul are să completeze *numirile de localități*, scriind lângă ele toate numele *preoților, cugetătorilor-filosofi, artiștilor* cari s'au născut, au trăit sau au murit acolo. Hărțile completate

mai conștient și mai complet au primit premiul în cărți alese.

Ziarul „Prager Presse“, (11 VI. 193) de unde luăm știrea, comentează propaganda aceasta a editorului de cărți, într'un foileton, constatând: „Abia că te mai poți desbăra de convingerea“, citind ziarul sau auzind veștile dela radio, că localitățile unde se strâng oamenii într'un număr mai mare sau mai mic sunt altceva decât numai aduceri aminte de războaie, de omoruri și de hoții, țările, orașele, satele să fie vestite numai pentru aceasta?

„Cine este în stare în fața unor astfel de semnale de sânge și de foc în nobilă apărare, să se gândească imediat la cei mai mari ai *spiritului*, cari au locuit în localitățile acelea și au acționat, la cei în jurul cărora și astăzi vuisse atacuri și contra-atacuri, cine își aduce aminte pe dată, ca contrareacțiune împotriva temei și a inimii înțeleștate, de *luptele spiritului*, cari s'au dus în îndeplinire în săli arhiplone, de teatru și de conferințe, unde astăzi este sărbătorit astăzi pasul în tact de marș al cohortelor înarmate de războiu?“

Ideia editorului se pare foiletonistului ceh o faptă a unei „avangărzi culturale împotriva culturii epocii prezente“. Harta să arate „aici pe creatorul unui cântec, pe pictorul unui tablou ce te fericește, acolo pe poetul unei cântări înălțătoare“.

*

Intrebuințarea timpului liber. Ministrul belgian, un probat organizator, *Enric de Man*, dând un interviu privitor la problema muncitorească și, în general, la grija ce trebuie să o aibă conducătorii de stat, în tim-

pul de față, ca populația să își întrebuințeze bine ceasurile libere, când uzinele și atelierile s'au închis, când munca țaranului, la câmp, s'a terminat, a declarat: „Să li se dea popoarelor *bucuria*.“ Observând mișcarea în diferite țări spre întrebuințarea timpului liber în mod rațional, care ca să se evoce „impresionabilitatea“ maselor în direcția aceasta, să „li se dea asigurarea că s'a deschis o eră nouă, în care ele — însele — sunt altele“. Să li se trezească o mândrie, la care vor simți plăceri mai mari — oricât de mic ar fi standardul lor de viață. Aceasta este calea, care duce la fericirea poporului.

*

Discuții academice. Educația în Anglia, în mijlocul studenților universitari. Ce sunt „Debating Societies“ — urile din Anglia și America? Tinerii studenți universitari își fac în cadrele acestor „Societăți de dezbateri“ stagiul ee educație cetățenească. Anglia este țara, în care s'a introdus mai întâi parlamentarismul, deci viața politică, la care iau parte reprezentanții poporului.

Ca să ajungă tinerii englezi capabili de a conduce țara, li se oferă prilejul de a lămuri probleme cardinale sociale, economice, culturale, în cadrele acestor societăți.

Aceste „Debating Societies“ sunt o altă ediție a disputelor ce se încheieau în școlile înalte ale Evului Mediu, între studenții academiilor.

Mai eu seamă două societăți: *Oxford Union Society*, și *Cambridge Union Society*, sunt conducătoare în direcția arătată. *Fiecare există de mai bine de o sută de ani*. Au ajuns la o înfloritoare activitate, stârnind admirația tuturor prietenilor tinere-

tulul universitar — și totodată — invidia celorlalte universități.

Poporul englez, după cum e prea bine cunoscut, îi place întrecerile: „regatele“ cu luntrea, întrecerile în cricket, în foot-ball. Tot atât de important sunt însă și întrecerile dela „Debating Societies“-uri, unde se dau *match-uri intelectuale*. Prea le dă toată atenția, cu atât mai mult, cu cât la ele iau parte chiar protagoniști ai vieții politice, sociale engleze, foști membri ai societății respective.

Mulți bărbați de seamă ai Angliei și-au făcut anii uceniciei în societățile acestea.

Desbaterile le conduce totdeauna președintele „clubului studențesc de debateri“ al anului în curs — un tinerel cam de 21 de ani — iar la discuții iau parte, ca oaspeți și *oameni vârstă*, cum au fost până acum un: Baldwin, Balfour, Asquith, Lloyd George, B. Shaw, generalul Smuts, amiralul Jellicoe, Churchill.

Temele ce urmează să se discute sunt așiate pe tabla neagră a a universității, cu zile înainte. Se discută și în presă despre starea aleasă — *pro și contra* — iar *moștunea* luată de asistență este, iarăși, pe larg discutată de ziaristica engleză.

Iată o temă și o moștune a studenților universitari din Cambridge: „*Influența crescândă a presei asupra dezvoltării opiniei publice este ea regretabilă?*“

Desbaterile au avut loc în fața a peste 900 de persoane. La desbatere a luat cuvântul și vestitul scriitor englez G. H. Chesterton († 1936) și ziaristul american Mencken, arătând amândoi că presa, așa, cum este ea astăzi, este regretabilă pentru dezvoltarea opiniei publice. *Adevărate discuții academice.*

Ca să se vadă importanța acestei școli, servească de exemplu următoarele: marele bărbat de stat Gladstone și-a ținut întâiele vorbiri în cadrele societății acesteta, în anul 1830, luându se la dispută cu lordul Liverpool și cu ducele de Wellington, el, tânăr student. Despre disputa aceasta *principiară* și-au scris comentariile ziarele întregii țări.

Ajuns ministru și președ. de consiliu de miniștri, Gladstone nu se dă înapoi, să participe activ la aceste debateri, deoarece voi ea poporul să adâncească problemele sociale discutate.

Din președinții Uniunii au ajuns 21 miniștri, 12 episcopi, 3 arhiepiscopi, etc.

*

Filmul de școală, în Cehoslovacia.

200 școli au instrucție cu filme. (S'ar putea folosi și pentru propaganda culturală) Citim în „Prager Presse“: „Tendențele de a introduce filmul în școalele cehoslovace au înregistrat în timpul din urmă progrese imbucurătoare. Circulara dată de Ministerul școalelor și culturii poporului, în Noembrie, anul trecut, referitoare la filmul școlar și aplicarea sa practică, a dat un nou îndemn tendințelor de intrupare a așa-numitei instrucții prin filme, adică a instrucției completate și ilustrate prin film. De sigur, procurarea aparatelor de proiectat filme este întovărășită încă de anumite greutăți, cu toate acestea s'a ajuns la puțința de a putea acoperi suma trebuincioasă la procurarea unui astfel de aparat, de când s'a introdus filmul îngust și de când s'a perfecționat și s'a ieftinit aparatele de proiecțiune cu filme înguste. Astăzi costă un astfel de aparat dela 1500 până la 2000 de coroane cehe, va-să-zică nu e

mai scump decât un aparat de radio mai bun. Manipularea este așa de simplă și siguranța manipulării acestor aparate așa de mare, încât elevi mai vârstnici ai școalelor populare și medii pot să manipuleze singuri aparatul, iar învățătorul, respectiv profesorul, își poate concentra atenția la explicarea filmului și la explicarea diferitelor părți (când filmul poate fi ținut pe loc și când se proiectează singuratec icoane imobile). De prezent au în Cehoslovacia deja 200 școli astfel de aparate de proiecțiune. Conducătorii se gândesc mai întâi să lase să circule între școlile despărțământului școlar, în fiecare despărțământ școlar mai multe din astfel de aparate de proiectat filmele, aparate, care — de altfel — sunt ușor transportabile. Încep pe încetul e vorba ca toate școlile să fie prevăzute cu un aparat de acesta, propriu. În multe cazuri se rezolvă problema procurării unui aparat de ieftuni filmate în legătură cu consiliul părinților, cărui îi reușește adeseori ca în timp scurt să pro-

cure paralele trebuincioase, prin diferiți pași întreprinși, prin reprezentajii etc. Și procurarea filmelor școlare, nu-i vorbă, mai întâi împrumut, s'a ușurat mult de când s'a introdus filmul îngust, care permite o mărire îndestulătoare a vederii pentru trebuințele școlii. Filmele înguste nu numai că sunt mult mai înguste, — dar pe lângă aceleași vederi — sunt considerabil mai scurte decât filmele normale. În timpul recent a intrat în negoș un material de film, care nu e compus din celuloid sau dintr'un film ce nu se aprinde (acetyceluloză), ci dintr'un material asemănător celofanului, care nu se poate aprinde. Chipurile nu se compun din emulsiune de argint, ci dintr'o stofă colorată.

Materialul de film cel nou nu se poate strica, deoarece poate fi sgârțiat numai puțin de tot și încet. Pe lângă aceasta mai este filmul acesta și mai ieftin decât filmul normal. Se eliberează nu în formă de film negativ, ci numai cu conferințe sau prelegeri gata, fotografii — filme culturale — sportive și de petrecere.

H. P. P.

Bibliografie.

Reviste sosite la redacție (din a. 1937):
Népszék és nyelvünk (Szeged), a. IX., Nr. 3, 4.
Ramuri (Craiova), a. XXIX., Nr. 4.
Viitorul agriculturii, a. I., Nr. 1.
Răsăritul (București), a. XIX., Nr. 5.
Revista Teologică (Sibiu), a. XXVII., Nr. 5.
România Aeriană (București), a. XI., Nr. 4.
Școala Țăranului (București), a. I., Nr. 3.
Satul (București), a. VII., Nr. 78.

Sic Cogito (Cluj), Nr. 2, 3, 4.
Solia (Năsăud), a. II., Nr. 1—2, 3—4.
Solia Dreptății (Orăștie), a. XVI., Nr. 17—20, 21.
Viața Literară (București), a. XI., Nr. 11.
Broșuri:
 Pr. Gh. Dumitrescu-Bistrița, *Grija sufletului*.
 Poezii de N. F. Costenco. Gruparea rev. Viața Basarabiei, Chișinău 1937.

O șezătoare la sărbătoarea națională. Piesă într'un act, p. copil de Pompei Hossu Longin, Bibl. pop. „Izvoarașul“, Nr. 16, Bistrița-Mehedinți, 8 Lei.

Constantin Romann-Vivu, prefectul legiunii, a. XII-a, în anii 1848—49, de Vasile Netea, Edit. Soc. Tinerimii Române, Const. Romanu-Vivu, Tg.-Mureș, 1937.

Reviste :

Arhiva Nr. 1—2.

Arhivele Olleniei, Nr. 83—91.

Biruința, (Timișoara) 336—339.

Bulet. Inst. Econ. Rom., 1—9.

Cele trei Crișuri, 9—10.

Convorbiri literare, 8—10.

Cultura creștină, 4—9.

l'Europa Orientale, fasc. V—VI, IX—XII.

Făt-Frumos, 1—8.

Gazeta Cărților, 1—8.

Gând Străjeresc, (Arad) 61—52.

Graiul Poporului, (Buc.) 344—43.

Gregorianum, (Roma) vol. XVIII.

Hotarul, 5—8.

Inoirea, (Arad) 1—6.

Inri, (București) 10.

Izvoarașul, 4—9.

Junimea lit., 1—93.

Lot Polski (Warszawa), Nr. Special, România.

Neamul Rom. p. popor, 11—23.

Népünk és nyelvünk (Szeged), 5-6.

Pagini literare, 5—8.

Progresul, 31.

Ramuri, Mai, Iunie, Sept., Oct.

Răsăritul, 6—11.

Reînvierea (Tg.-Mureș), 1.

România aeriană, 5—1.

Rev. Științ., V. Adamachi, 1—3.

Rev. teologică, 6—12.

Satul, 78—84.

Scânteia (Gherla), 3—10.

Școala făranelui, 4—11.

Sic cogito (Cluj), 5—11.

Solia (Rebrîșoara—Năsăud), 5—6.

Solia dreptății, 22—37.

Unirea, 40—45.

Unirea poporului, 42 bts.

Unter dem Doppeladler (Wien), 8.

Viața Basarabiei, 5—11.

Viața literară, 12.

Viitorul agriculturii (Buc.). 2.

Broșuri.

Blancherd B., Artă vorbirei. În trad. de P. Mușoiu, București IV, Str. Popa Soare 69. (40 Lei).

„Biblioteca învățătorilor“ : Nr. 5 Gh. Tulbure, Școala Sătească din Ardeal în epoca lui Șaguna (25 Lei). Nr. 6 George Vâlsan : Conștiință națională și geografie. (15 Lei). Nr. 7 Victor Stanciu : Serbarea arborilor și a pasărilor. (15 Lei).

Stricănescu C. : Revoluția lui Horia. Edit. Region. Bănăț. Astra, Timișoara. (30 Lei).

Mănușă T. D. : „Cazul“ T. Pisani și neologismele în limba română. Craiova, Tip. Speranța. (35 Lei).

„Darea de seamă pe anul 1936“. „Asociația Presei Periodice Române“, București.

Potra D. George : Mănăstirea Cobia (Dâmbovița). Studiu și documente, București (fără preț) Tip. „Oltentia“.

Ultimele numere ale „Bibliotecii populare“ sunt următoarele :

Nr. 235—236. De ce trebuie să muncim, învățături economice naționale, de Gheorghe Brânduș.

Nr. 237. Calendarul pentru poporul Asociațiunii, pe a. 1937, întocmit de Horia Petra-Petrescu.

Nr. 238. Anecdote, de Gh. I. Chituc.

Nr. 240—241. Zile Mari. Conferințe pentru sărbătorite naționale : 24 Ianuarie, 10 Mai, 8 Iunie. Ziua Eroilor și 1 Decembrie de Gh. Beniog și Aurel Radu.

Nr. 242. Cărturari români. Biografiile de I. Agârb. Material de util. și la conf.

In Biblioteca „Astra“ au apărut următoarele broșuri:

- Nr. 1. „Istoria literaturii române“, de profesorul *Dr. Sextil Pușcariu*.
- Nr. 2. „Tudor Vladimirescu“, dramă ist. în 5 acte, de prof. *N. Iorga*.
- Nr. 3. „Prin România I. Ardealul“, de profesorul *I. Georgescu* (cu 101 ilustr. și 1 hartă).
- Nr. 4. „Istoria Neamului românesc“, vol. cu ilustr. de prof. dir. arhivar din Cluj, *Ștefan Meteș*,
- Nr. 5. „Cântece populare românești“, pentru cor mixt. vol. I, de prof. de muzică *Nic. Oancea*.
- Nr. 6. „Viitorul tehnic economic al României întregite“, de ing. *Francisc Neugebauer*, traducere de *I. Georgescu* (cu tablouri și hartă).
- Nr. 7. „Jertfele Românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramureș“, aduse în războiul mondial din anii 1914—1918, de *T. V. Păcățian*.
- Nr. 8. „Pictori francezi prin țara noastră“ (1828—1866), cu ilustr., de *Ioan C. Băcilă*.
- Nr. 9. „Cum s'a făcut unirea Basarabiei“. De *Dr. Onisifor Ghibu*.
- Nr. 10. „Evoluția secțiilor literare și științifice ale „Astei“ (La un popas)“. De *Dr. Onisif. Ghibu*.
- Nr. 11. „Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelenene“, de *Dr. Ioan Lupaș*.
- Nr. 12. „Valorificarea capitalului uman prin igiena națiunii“, de *Dr. Aurel Voina*.
- Nr. 13. „Ancheta sanitară, ca bază de plecare a plăgilor sociale“, de *Dr. Dominic Stanca*.
- Nr. 14. „Pământul și Istoria“, de *Victor Stanciu*.
- Nr. 15. „Portretele lui Mihai Viteazul“, de *I. Băcilă*.
- Nr. 16. Biografia lui „*Dr. I. Rațiu*“, de *Ion Georgescu*.
- Nr. 17. „Viața bisericească a Românilor din Țara Oltului“, de *Ștefan Meteș*.
- Nr. 18. „Tehnica de propagandă la sate“, de *Dr. Iuliu Hațiegan*, prof. universitar și *Colaborarea între „Astra“ și celelalte societăți culturale, organele Statului și ale autorit. locale*, de prof. *S. Țeposu*.
- Nr. 19. „*George Pop de Băsești*“, de *Ioan Georgescu*.
- Nr. 20. „*Bogățiile miniere ale Munților Ap.*“, de *Vict. Stanciu*.
- Nr. 21. „*Românii și minoritățile etnice la Nord-Vestul țării*“, de *Sf. Manciuera*.
- Nr. 22. „*Vasile Goldiș, luptătorul și realizatorul politic*“, de prof. *Silviu Dragomir*, membru al Acadmiei Rom.
- Nr. 23. „*Praid*“, sat într'un ținut săculzat, de *N. I. Dumitrașcu*.

Sumarul buletinului de tehnică a culturii „Transilvania“

Anul 1937 *)

Articole de fond :

<i>Breazu Ion :</i>	De „Ziua Astrei“ — — — — —	3 ;	149
<i>Evuțian Sabin :</i>	Expunere programatică la Adunarea generală a „Astrei“ in Timișoara — —	5 ;	375
<i>Moldovan Iuliu Dr. :</i>	Necesitatea unei consfătuiri urgente a delegațiilor secțiilor și despărțămintelor noastre	2 ;	73
<i>Moldovan Iuliu Dr. :</i>	„Ziua Astrei“ — — — — —	3 ;	145
<i>Moldovan Iuliu Dr. :</i>	Cuvânt de deschidere a Adunării generale a „Astrei“ din Timișoara — —	5 ;	365
<i>Nemoianu I. Dr. :</i>	Problema generațiilor viitoare — — —	6 ;	429
<i>Nicolescu Alex. Mitr. :</i>	Educația femeii — — — — —	1 ;	1

Figuri și fapte pilduitoare din trecut.

<i>Bologa Vas. Dr. :</i>	Partenie Cosma — — — — —	3 ;	163
<i>Lapedatu Alex. :</i>	Manifestul revoluționar dela 1885 — —	1 ;	7
<i>Preda Gh. Dr. :</i>	Timoteiu Cipariu — — — — —	5 ;	380
<i>Preda Gh. Dr. :</i>	† Alexandru Lupeanu-Melin — — —	6 ;	444
* * *	Vasile Lucaciu — — — — —	2 ;	88

Indrumări culturale.

<i>Agârbiceanu I. :</i>	„Astra“ in slujba unificării sufletești —	1 ;	48
<i>Agârbiceanu I. :</i>	Ziua „Astrei“ — — — — —	2 ;	90
<i>Breazu Ion :</i>	Sub semnul unificării sufletești — —	1 ;	43
<i>Breazu I. :</i>	„Astra“ și muncitorii — — — — —	2 ;	98
<i>Brediceanu Tib. Dr.</i>	Părerii relativ la problema salvării și cultivării specificului a porturilor — —	3 ;	174
<i>Dima Al. :</i>	Asupra manualului școlaii tărănești —	2 ;	104
<i>Lăzărescu Lucreția :</i>	Cum am procedat la reintroducerea portului național in comuna mea natală —	6 j	448

*) Prima cifră indică numărul revistei, a doua numărul paginilor.

<i>Miloia I. :</i>	Portul național — — — — —	5 ;	385
<i>Moldovan Val. Prof. :</i>	O carte care ne trebuie — — — — —	1 ;	46
<i>Petrescu P. H. :</i>	Piese teatrale pentru diletanți — — — — —	2 ;	94
<i>Preda Gh. Dr. :</i>	Contribuție „Astrei” la practicarea igienei și profilaxiei mintale — — — — —	3 ;	168
<i>Râmneanțu Dr. :</i>	Influența căsătoriei asupra fertilității și etnicului unui neam — — — — —	5 ;	392
<i>Săulescu N. :</i>	Principiile fundamentale ale școalei țărănești — — — — —	3 ;	186
<i>Stoichița I. Dr. :</i>	„Casa culturală și de sănătate” — — — — —	2 ;	108
<i>Vuia R. :</i>	Acțiunea de păstrare a porturilor cântecelor, dansurilor și obiceiurilor strămoșești — — — — —	3 ;	180

Pagina eugenică, demografică și biopolitică.

<i>Comșia Ovidiu Dr. :</i>	Biopolitica, un imperativ al timpului — — — — —	1 ;	54
<i>Comșia Ovidiu Dr. :</i>	Politică și biopolitică — — — — —	2 ;	111
<i>Comșia Ovidiu Dr. :</i>	Vieața și legile ei — — — — —	3 ;	196
<i>Comșia Ovidiu Dr. :</i>	Naționalism biopolitic — — — — —	6 ;	468
<i>Făcăoaru I. Dr. :</i>	Inzestrarea superioară ca fenomen ereditar — — — — —	1 ;	55
<i>Făcăoaru I. Dr. :</i>	Inzestrarea inferioară ca fenomen ereditar — — — — —	2 ;	114
<i>Făcăoaru I. Dr. :</i>	Selecțiunea socială negativă prin denatalitate elementelor superioare — — — — —	3 ;	193
<i>Făcăoaru I. Dr. :</i>	Contraselecțiunea socială prin natalitatea diferențială — — — — —	5 ;	417
<i>Râmneanțu Petru Dr. :</i>	Aspectul natalității din Europa după războiul mondial — — — — —	1 ;	57
<i>Râmneanțu P. Dr. :</i>	Problema mortalității în Europa dda 1921 încoace — — — — —	1 ;	113
<i>Râmneanțu P. Dr. :</i>	Mortalitatea infantilă ca problemă principală în România de astăzi — — — — —	3 ;	191
<i>Râmneanțu P. Dr. :</i>	O analiză a proporției căsătoriilor în România — — — — —	6 ;	467

Din activitatea altor societăți culturale.

<i>Dăncilă Ion :</i>	„Casele naționale” și celelalte opere ale unui „Om de nădejde” : Generalul Ion Manolescu — — — — —	1 ;	118
----------------------	--	-----	-----

Material pentru conferințe. șezători, etc.

<i>Nicoară E. Dr. :</i>	Beția — — — — —	6 ;	456
<i>Sergescu Petre :</i>	Știința la Români — — — — —	6 ;	451

Din activitatea „Astrei” culturale.

<i>Br. I. :</i>	Străbătând despărțămintele — — — — —	2 ;	130
<i>Br. I. :</i>	Străbătând despărțămintele — — — — —	3 ;	210

<i>Br. I. :</i>	Spicuiuri din activitatea despărțămintelor	5 ;	414
<i>Breazu Ion :</i>	„Astra“ in regiunea secuizată și pe frontiera de Vest — — — — —	6 ;	470
<i>Br. I. :</i>	Despărțămintele noastre la lucru — —	6 ;	477
<i>Dima Al. :</i>	Iniințarea „Regionalei Astra Bănățeană“	2 ;	126
<i>Dima Al. :</i>	Adunarea generală dela Timișoara— —	5 ;	405
<i>Suciu-Sibianu Tr. :</i>	Ceva despre anchetele economice și planurile de ridicare economică a comunelor din jud. Sibiu — — — — —	6 ;	474
• * •	Consfătuirea delegaților secțiilor și despărțămintelor „Astrei“ — — — — —	3 ;	199
	Convocare la Adunarea generală — —	4 ;	213
	Introducere — — — — —	4 ;	215
	Activitatea Comitetului central — —	4 ;	217
Anexa I.	Din Raportul secretariatului general al Secțiilor — — — — —	4 ;	232
Anexa II.	Activitatea despărțămintelor — — —	4 ;	258
Anexa III.	Bilanț general al „Asociațiunii“ pe a. 1936	4 ;	315
Anexa IV.	Bilanț general al Internatului de fete al „Asociațiunii“ pe anul școlar 1936/37	4 ;	330
Anexa V.	Proiect de buget pentru „Asociațiune“ și pentru fondurile și fundațiunile administrate de ea pe anul 1938 — — —	4 ;	334
Anexa VI.	Tabloul bursierilor „Asociațiunii“ pe anul școlar 1936/38 — — — — —	4 ;	352
Anexa VII.	Tabloul sumar al conf. și preleg. pop. după categoria materiilor tratate — —	4 ;	354
Anexa VIII.	Tabloul sumar al conf. și preleg. populare, al bibliotecilor populare și al desp. centr. jud. și de plasă cu președinții lor	4 ;	355
Anexa IX.	Tabloul membrilor decedați — — —	4 ;	358
Anexa X.	Tabloul sumar al membrilor „Asociațiunii“ pe anul 1936 37 — — — — —	4 ;	359

Material informativ și cronici.

<i>Breazu I. :</i>	Sextil Pușcariu a împlinit șaizeci de ani	1 ;	61
<i>D. Al. :</i>	Despărțământul Sibiu — — — — —	1 ;	67
<i>D. Al. :</i>	Trei sferturi de veac dela întemeierea „Societății pentru cultură și literatură română din București — — — — —	6 ;	482
<i>D. Al. :</i>	Profesorimea secundară din Cluj la „Astra“	6 ;	483
<i>Mateiu Sanda :</i>	Taina arborelui de Myanga — — — — —	5 ;	428
<i>P.-P. H. :</i>	Dimitrie Gusti — — — — —	1 ;	62
<i>P.-P. H. :</i>	Străbătând despărțămintele — — — — —	1 ;	64
<i>P.-P. H. :</i>	Revista cursurilor și conferințelor— — —	1 ;	70
<i>P.-P. H. :</i>	Viitorul cărții și al bibliotecilor — — —	1 ;	70

<i>Reacția :</i>	„Transilvania“ în al 86-lea an — — 1;	61
* * *	Un catalog de cărți bune al despărțământului județean Sibiu — — — — 1;	68
* * *	Atlas Linguistic Român — — — — 1;	69
* * *	Sărbătorirea memoriei lui Partenie Cosma 2;	137
* * *	Dr. T. Brediceanu a împlinit 60 de ani 2;	137
* * *	100 de ani dela nașterea lui Creangă — 2;	139
* * *	O societate pentru răspândirea lecturii sănătoase — — — — — 2;	142
* * *	Cruciada pentru cartea cea bună — — 2;	142
* * *	Propaganda pentru cartea bună în Franța 2;	143
* * *	Sărbătorirea lui T. Brediceanu — — 2;	422
* * *	O societate pentru cumpărarea de cărți 5;	423
* * *	Lupta pentru cartea bună — — — 5;	424
* * *	Un teatru ambulant francez — — — 5;	426
* * *	„Tăticul“ Masaryk — propagandist cultural — — — — — 6;	480
* * *	Propaganda culturală în Cehoslovacia — 6;	483
* * *	Intrebuințarea timpului liber — — — 6;	484
* * *	Discuții academice. Educația în Anglia în mijlocul studenților universitari — — 6;	484
* * *	Filmul de școală în Cehoslovacia — — 6;	485